

Ylittävätkö sisäministeriön tiedotteet uutiskynnyksen?

Riikka Sorsa

Tekijä Riikka Sorsa	
Koulutusohjelma Journalismin koulutusohjelma	
Opinnäytetyön otsikko Ylittävätkö sisäministeriön tiedotteet uutiskynnyksen?	Sivu- ja liitesivumäärä 48 + 3
<p>Tässä opinnäytetyössä tutkittiin, kuinka hyvin sisäministeriön tiedotteet menivät läpi eri medioissa ja millaisina tiedotteet uutisoitiin. Tavoitteena oli selvittää sisäministeriön tiedotteiden merkitys sekä tutkia, millaiset tiedotteet läpäisivät uutiskynnyksen ja miksi.</p> <p>Työn toimeksiantajana oli sisäministeriön viestintäyksikkö.</p> <p>Tutkimus toteutettiin seurantatutkimuksena, jossa seurattiin sisäministeriön tiedotteiden pohjalta tehtyjä uutisia yhteensä 22 printti-, verkko- ja televisiomediassa ajalla 17.3.–13.4.2014.</p> <p>Teoriaosuudessa käsiteltiin hyvän tiedotteen ominaisuuksia ja syitä, jotka vaikuttavat siihen, uutisoidaanko tiedotteesta vai päätyykö se roskakoriin. Vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi uutiskriteerit, toimituskäytännöt ja tiedotusajankohta.</p> <p>Työssä tehtiin kvantitatiivinen tutkimus siitä, miten hyvin tiedotteet menivät määrällisesti läpi valituissa medioissa. Näytteenäkökulmaa hyödyntäen analysoitiin tiedotteiden ja uutisten yhtäläisyyksiä ja rakenteita.</p> <p>Tutkimusaikana sisäministeriö julkaisi 16 tiedotetta, joista seitsemästä uutisoitiin vähintäänkin yhdessä seuratussa mediassa. Tiedotteiden läpimenoprosentti oli siis 44. Tiedotteista uutisoitiin, jos aihe oli tuore, kiinnostava ja ajankohtainen.</p> <p>Tiedotteiden pohjalta tehtiin yhteensä 34 uutista. Aihepiirillisesti uutisia julkaistiin eniten pelastustoimeen liittyvistä asioista. Viidesosa uutisista sisälsi pelkästään tiedotteesta kopioitua sisältöä. Pääosin pituudeltaan pikku- ja kakkosjutuissa oli käytetty eniten tiedotetta. Yli puolet pääjutuista oli sellaisia, ettei niihin ollut kopioitu tiedotteen tekstiä. Sanomalehdet kopioivat tiedotteesta enemmän sisältöä kuin verkkolehdet. Yhteenkään tv-uutiseen ei ollut kopioitu tiedotteen sisältöä suoraan.</p> <p>Tiedotteesta kopioiduista virkkeistä oli poistettu virkakielelle tyypillisiä ilmauksia, kuten lauseenvastikkeita, passiivi-muotoja, vaikeita sanoja ja monimutkaisia rakenteita. Virkkeiden pituuksia oli myös lyhennetty.</p> <p>Kehitysehdotuksissa todettiin, että sisäministeriön kannattaa ensisijaisesti kiinnittää huomiota tiedotteiden lähetyssajankohtaan sekä tiedotteiden tarjoamaan uutissisältöön. Tiedotteiden kieltä voi parantaa poistamalla virkakielelle tyypillisiä rakenteita ja ilmauksia.</p>	
Asiasanat Tiedote, uutiskriteeri, uutiset, media, virkakieli, editointi	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Toimeksiantaja.....	1
1.2	Tutkimuksen hyödyt	2
2	Miten onnistutaan tiedottamisessa?	3
2.1	Mikä on tiedote?.....	3
2.2	Uutiskriteerit ja -arvo	3
2.3	Uutiskynnys	4
2.4	Toimituskäytännöt.....	4
2.5	Hyvä tiedote	5
2.6	Milloin kannattaa tiedottaa?.....	8
2.7	Tiedotteet jutun juurina.....	8
2.8	Miksi tiedote ei mene läpi?	9
2.9	Valtiovallinnon tiedottaminen	10
2.10	Muut tutkimukset.....	10
3	Aineisto ja tutkimusmenetelmät.....	12
3.1	Tutkimusmenetelmät.....	12
3.2	Aineiston luokittelu ja analyysi.....	13
3.3	Julkaistut tiedotteet	13
3.4	Pelastustoimen uudistus kiinnosti eniten	16
3.5	Mitkä mediat uutisoivat?	16
3.6	Milloin uutisoitiin?	17
3.7	Uutispäivien vilkkaus.....	19
3.8	Juttupituudet ja kuvitus.....	20
3.9	Juttujen lähteet ja taustoitus.....	21
4	Tiedotteiden ja uutisten analyysi	24
4.1	Lähetysaika ja tiedotteen pituus	25
4.2	Tiedotteen rakenne ja kieli	25
4.3	Uutisten näkökulmat	27
4.4	Millä tavalla uutisoitiin?	28
4.5	Tiedotteen ja uutisen vertailu	29
4.5.1	Pysäköintivirhemaksut	30
4.5.2	Syyrialaispakolaiset.....	31
4.5.3	Pelastustoimen uudistus	32
4.5.4	Aselaki	35
4.5.5	Harvaan asutut alueet	36
4.5.6	Suuronnettomuudet.....	38
4.6	Miksi kaikista tiedotteista ei uutisoitu?	38

5 Johtopäätökset.....	40
5.1 Tutkimuksen arviointi	41
5.2 Kehitysehdotukset.....	42
5.3 Jatkotutkimusaiheet	43
6 Pohdinta.....	44
Lähteet	46
Liitteet	
Liite 1: Sisäministeriön lähettämät tiedotteet	
Liite 2: Uutisoidut tiedotteet	
Liite 3: Mediassa julkaistut uutiset	

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä tutkin, kuinka hyvin sisäministeriön tiedotteet menevät läpi eri medioissa. Työssä vertailen julkaistujen tiedotteiden ja uutisten samankaltaisuutta. Lisäksi paneudun siihen, millainen on hyvä tiedote ja mitkä asiat vaikuttavat siihen, uutisoidaanko tiedotteesta vai päätyykö se roskakorin täytteeksi.

Median aineistosta suuri osa tulee muualta kuin toimituksen sisältä. Julkishallinto, eri yritykset ja järjestöt tuottavat jatkuvasti lähdemateriaalia toimituksille muun muassa tiedotteiden muodossa. (Juholin, 2009, 238–240.) Tiedotteita julkaistaan paljon, joten massasta pitää erottautua.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää sisäministeriön tiedotteiden merkitys. Millaiset tiedotteet läpäisevät uutiskynnyksen ja miksi sekä mitkä tiedotteet eivät kiinnosta? Tiedotteita analysoimalla selviää, onko tiedotteita tarvetta muokata läpimenoprosentin kasvattamiseksi.

Suomessa toimittajilla on paljon valtaa siinä, mistä aiheista tehdään juttuja ja millaisia (Forssell & Laurila 2007, 93). Toimittajat pitävät tiedotteita raakamateriaalina eli sisältöä on lupa käyttää oman mielen mukaan (Juholin, 2013, 299).

Uutisoinnin seurantajakso on 17.3.–13.4.2014. Käytän määrällistä sisällönanalyysia tutkiessani tiedotteista tehtyjen uutisten määrää. Ja vertaillessani uutisia tiedotteisiin käytän näytänäkökulmaa. Tässä opinnäytetyössä pyrin vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Miten hyvin sisäministeriön tiedotteet menevät läpi eri medioissa?
2. Millaisina tiedotteet uutisoidaan eli miten tiedotetta on muokattu ja hyödynnetty?

1.1 Toimeksiantaja

Opinnäytetyöni toimeksiantajana on sisäministeriön viestintäyksikkö. Valitsin kyseisen toimeksiantajan, koska olin työharjoittelussa ministeriön viestintäyksikössä syksyn 2013. Sinä aikana huomasin, kuinka merkittävässä osassa tiedotteet ovat niin tiedottajien työmäärän kuin ministeriön ulkoisen viestinnän kannalta.

Sisäministeriö on sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton ministeriö. Ministeriössä on neljä osastoa: poliisi-, pelastus-, rajavartio-, maahanmuutto-osastot. Sekä henkilöstömäärältään että budjetiltaan poliisitoimi on suurin sisäministeriön hallinnonala.

Käytännössä ministeriö vastaa Suomen sisäiseen turvallisuuteen ja järjestykseen liittyvistä asioista ja etenkin oman toimialansa lainsäädännöstä. Päivi Räsänen on ollut sisäministerinä vuodesta 2011 lähtien. Päivi Nerg on toiminut sisäministeriön kansliapäällikkönä vuodesta 2012 alkaen.

Yhtenä viestintäyksikön tärkeimpänä toimenkuvana on vastata ministeriön ylimmän johdon viestinnästä. Lisäksi yksikkö vastaa ministeriön sisäisestä ja ulkoisesta viestinnästä sekä verkkoviestinnästä. Sisäministeriö hoitaa ulkoista viestintäänsä pääosin tiedotteilla ja järjestämällä tiedotus- ja taustatilaisuuksia medialle. Ministeriö panostaa myös sosiaaliseen mediaan, jossa erityisesti Twitter on tärkeä tiedotteiden jakokanava.

Sisäministeriön viestintäohjeistuksessa (2011, 14) on linjattu, että toimittajia palvellaan aktiivisesti ja yhteydenottoihin vastataan pian. Ministeriö luokittelee median yhdeksi keskeiseksi yhteistyökumppaniksi, jonka avulla tietoa saadaan välitettyä kansalaisille. Tietoa välitetään yleisesti merkittävistä ja ajankohtaisista asioista. Esimerkiksi säädösvalmistelu, kehittämishankkeet, päätökset ja kannanotot ovat informoivia asioita.

1.2 Tutkimuksen hyödyt

Aihetta on tärkeää tutkia, koska sisäministeriössä panostetaan paljon tiedotteisiin, varsinkin ajallisesti. Kuukausittain sisäministeriö lähettää tiedotteita keskimäärin 15–20. On siis syytä tutkia, millainen vastaanotto ja merkitys ministeriön tiedotteilla on. Kannattaako kaikesta tiedottaa?

Jos tiedotteet eivät esimerkiksi herätä kiinnostusta mediassa, ministeriössä voidaan pohdita, onko jotain asioita, joista ei tarvitse erikseen tiedottaa tai kannattaisiko joihinkin tiedotteisiin käyttää vähemmän aikaa. Vastaavasti jos tiedotteista uutisoidaan paljon, viestintäyksikkö saa vahvistusta sille, että tiedotteisiin kannattaa panostaa.

Tämä tutkimus antaa myös vastauksia siihen, milloin tiedotteita kannattaa lähettää ja millaisina. Tutkimukseen mukaan otetut tiedotteet kategorisoidaan, jolloin nähdään, minkä aihealueen tiedotteita lähetetään eniten ja vastaavasti, mitkä aiheet kiinnostavat mediaa.

Sisäministeriön lisäksi tästä opinnäytetyöstä on hyötyä muille ministeriöille ja julkishallinnon organisaatioille sekä yleisestikin tiedotteita lähettäville organisaatioille.

2 Miten onnistutaan tiedottamisessa?

Tiedottaminen on yksi viestinnän keino. Organisaatiot tarvitsevat julkisuutta ja väylän informaationsa lähettämiseksi. Yhteistyöstä hyötyvät molemmat: toimitus tarvitsee materiaalia sivujensa täytöksi ja organisaatio viestinsä kansan kuuluviin.

2.1 Mikä on tiedote?

Tiedote on organisaatioiden toimittama kirjallinen viesti toimituksille joko julkisuuteen hahuttavasta asiasta tai lausunto jo julkisuudessa käsiteltävästä asiasta. Organisaatioiden tarkoituksena on, että tiedote julkaistaisiin medioissa täysin samanlaisena tai edes muokattuna versiona. (Kuutti 2008, 196.) Toisinaan tiedote voi päätyä julki heti, aiheesta saadaan idea juttuun, talletetaan odottamaan sopivaa hetkeä, hyödynnetään taustatiedoksi tai yksinkertaisesti viesti poistetaan (Juholin, 2009, 238–240).

Toimituksiin tulee päivän aikana lukuisia tiedotteita ja muita uutisvinkkejä toimituksen omien uutisaiheiden lisäksi. Materiaalia on käytössä paljon enemmän kuin mitä toimituksessa julkaistaan tai ehdittäisiin julkaista. Rajoitteita asettavat printtilehtien tila, aika, tiedotteen väärä ajankohta ja se, että osa aiheista ei vain ole tarpeeksi mielenkiintoisia. Toimitajat tekevät jatkuvasti valintoja siitä, mitkä tiedotteet menevät läpi ja jatkokäsittelyyn ja mitkä puolestansa roskakoriin (Huovila 1990, 7).

2.2 Uutiskriteerit ja -arvo

Uutisarvo on esimerkiksi yksittäisen toimittajan antama painoarvo julkaistavalle asialle tietyssä ajankohtana verrattuna muihin samaan aikaan tarjolla oleviin aiheisiin (Kuutti 2008, 209–210).

Apuna valintojen tekemisessä toimittajat hyödyntävät uutiskriteereitä. Niiden avulla he arvottavat eri juttuja keskenään ja valitsevat julkaistavat uutiset. Uutiskriteerit vaihtelevat ”yhteiskuntajärjestelmän, lehden omistussuhteiden, poliittisen kannan, koon, levikin tai ilmestymistiheyden perusteella”. (Kuutti 2008, 211.)

Median kaupallistuminen näkyy eri tiedotusvälineiden tarjonnassa. Koska sisältöjen on oltava myyviä, vaikuttaa se aihevalintoihin. (Nieminen & Pantti 2012, 101.)

Uutisointiin vaikuttavat erilaiset etäisyydet. Maantieteellisesti arvo on sitä suurempi, mitä lähempänä tapahtumat ovat sattuneet. Ajallisuudessa ajankohtaisuus on valttia. Myös kulttuurisella etäisyydellä on väliä eli, miten osallisena yleisö on tapahtumissa tai tuntee

kyseisen tapauksen. Lisäarvoa tuovat tunteisiin vetoavuus, tunnistettavuus ja taustamerkitys. (Huovila 1990, 12–13.)

Tässä työssä hyödynnän Niemisen ja Pantin (2012, 98–99) listaamista uutiskriteereistä seuraavia:

- tuoreus
- läheisyys
- selkeys
- odottamattomuus
- relevanssi
- eliittihenkilöt
- faktisuus

”Uutiskriteereiden pohjalta määritellään jutun arvo.” (Huovila 1990, 9.) Kriteereillä päätetään, ylittyykö uutiskynnys vai ei. Uutisarvo ratkaisee jutun painotuksen. Eli annetaanko aiheelle paljon palstatilaa tai minuutteja. Toisinaan tilanpuutteen ja kiireen takia osa julkaistaviksi määritellyistä jutuista jää julkaisematta. Uutisarvon lisäksi jutun julkaisuun vaikuttaa lukuarvo. Lukuarvo tarkoittaa sitä, kuinka moni tiedotusvälineen lukijoista on kiinnostunut aiheesta. Tarkasti lukuarvoa ei voi ennakoida etukäteen. (Huovila 1990, 9–10.)

2.3 Uutiskynnys

Jotta tiedote pääsee uutiseksi asti, sen on ylitettävä uutiskynnys. Uutiskynnys on siis kuviteltu ”raja”, joka ylittyy, kun uutinen julkaistaan. Käytännössä verkkotoimittaja painaa julkaisu-nappia, toimitussihteeri laittaa taitetun jutun painoon menevän lehden sivuille tai uutistenlukija lukee uutisen tv-lähetyksessä. Uutiskynnyksen ”korkeus” vaihtelee päivittäin. Toisena päivänä vähäpätöisemmästä tiedotteesta julkaistaan uutinen ja seuraavana päivänä kiinnostava uutinen jää julkaisematta, koska mediat keskittyvät uutisoimaan todella merkittävästä tapahtumasta, kuten vaikka pääministerin erosta.

Uutiskriteerit, uutistarjonnan määrä ja laatu sekä rajattu tila vaikuttavat uutiskynnykseen (Kuutti 2008, 211). Kuutti (2008, 211–212) mukaan muita vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa yhteiskunnallinen vallankäyttö, lähteiden suhde toimittajiin, seuraako kyseinen media rutiininomaisesti aihepiiriä, ajankohtaisuus sekä miten uutinen ajoittuu uutissykliin eli onko kyseessä ”viime hetken uutinen”.

2.4 Toimituskäytännöt

Journalistien työn konventiot eli toimintatavat, vaikuttavat siihen, miten toimittajat rakentavat ja valitsevat uutisensa. Valintoihin vaikuttavat vakiintuneet journalistiset rutiinit: määrittely (ideointi, uutiskriteerit), keruu (lähdekäytäntö, muu tiedonhankinta) ja esitystapa (va-

kiintunut uutismuoto) (Nieminen & Pantti 2012, 95–96). ”Toimituskäytäntöihin kuuluvat toimituksen työnjako ja päivärytmi, aiheiden tärkeysjärjestyksen valinta ja uutiskriteerit sekä jutun rakentamisen periaatteet ja tekniikan sanelemat toimintavaatimukset” (Nieminen & Pantti 2012, 97). Niemisen ja Pantin (2012, 99) mukaan toimituksen työrytmi ja lehden kiinnimenoaika sekä tila tai lähetysaika, vaikuttavat uutisoitaviin aiheisiin ja niiden laajuuteen.

Usein toimittajat editoivat toimitukseen tulleita tiedotteita eivätkä vain julkaise niitä täysin samanlaisena uutisena. ”Editointi on journalistisen työn vaihe, johon kuuluu materiaalin hankintaa, tulkintaa, valintaa, järjestämistä ja painotusta sekä esittämistä yksittäisen jutun muodossa journalistisen kulttuurin ja välineen toimituspolitiikan määrittämien arvojen pohjalta.” (Kuutti 2008, 33.) Toimituksen linjaus vaikuttaa, jätetäänkö jotkut tiedotteet täysin uutisoimatta.

Koska toimittajat turvautuvat toimituskäytäntöihin ja hyväksi havaittuihin lähteisiin, joilta he saavat pienellä vaivalla paljon tietoa, kannattaa ”uusien” lähteiden yrittää murtaa toimitusten kehystysvalta. Yhtenä keinona on toimituskäytäntöihin sopeutuminen ja oman julkisuuskuvan ehostaminen. (Nieminen & Pantti 2012, 102.)

Usein lähettäjä (tiedottaja) muokkaa sanomaansa oman organisaation edunmukaiseksi ja kenties vastaanottajalle (toimitus) sopivaksi. Vastaanottaja arvioikin lähettäjän sanomaa. (Wiio 1998, 72.)

2.5 Hyvä tiedote

Hyvä tiedote sisältää aina jotakin uutta. Jarnerin ja Pajusen (2012, 50) haastattelututkimuksen mukaan toimittajat hyödyntävät tiedotteita, jos niillä on uutuusarvoa. Tärkeää on myös, että asia on ajankohtainen ja mielenkiintoinen.

Forssellin ja Laurilan (2007, 113–114) mukaan tiedote on toimiva, jos se on kohdennettu oikealle vastaanottajalle, lähettäjä on luotettava, tiedote vastaa rakenteeltaan uutista, lähetysajankohdassa on huomioitu media ja aihe on kiinnostava.

Aina tiedotteen ei edes toivota leviävän eri medioiden sivuille. Huovilan (1990, 49–50) tutkimuksen mukaan 85 prosenttia tiedottajista oli sitä mieltä, että merkitystä on pelkällä toimittajan informoinnillakin. Tiedottajien mukaan paras tapa uutiskynnyksen ylittämiseen on tiedote, jossa on hyvä uutinen.

Kohderyhmä

Tiedotusvälineiden kohderyhmät vaikuttavat siihen, mistä aiheista uutisoidaan (Forssell & Laurila 2007, 93). Kohderyhmien määrittäminen on mediaviestinnän kannalta välttämättömyys. Medioiden sijaan on ajateltava niiden vastaanottajia. Millainen on esimerkiksi kohderyhmän maantieteellinen sijainti? (Forssell & Laurila 2007, 99–100.)

Tiedotteen kieli

Tiedotteen kieli voi vaikuttaa uutisointipäätökseen. Jos tiedotteessa on käytetty vaikeaselkoista kieltä, saattaa toimittaja jättää tiedotteen uutisoimatta, koska joutuisi muokkaamaan sisältöä liian paljon uutisen kannattavuuteen nähden tai voi olla, ettei toimittaja ylipäänsä ymmärrä tiedotetta vaikean kielen takia. Wiion (1998, 137) mukaan vaikeassa tekstissä käytetään pitkiä, vaikeita, vierasperäisiä ja harvinaisia sanoja, lauseet ovat pitkiä ja monimutkaisia sekä adjektiivien ja adverbien käyttö on runsasta.

Toimittajien mukaan tiedotteet kannattaa kirjoittaa uutismaisella yleiskielellä. Jos käyttää alan termejä tai muuten vaikeaa sanastoa, ne olisi selitettävä auki. (Leivonniemi 2010, 39.)

Toimittajille tehdyn kyselyn mukaan yli kolmannes vastaajista ei pidä valtionhallinnosta lähetettyä tietoa tarpeeksi selkeänä ja ymmärrettävänä. Tiedotuksen kritisoitiin olevan lakonista ja muodollista sekä sisältävän kapulakieltä. Viisi vuotta aiemmin toteutetun kyselyn perusteella kolmannes vastaajista oli sitä mieltä, että tiedotteet sisältävät vaikeatajuisia termejä ja sanamuotoja. (Valtioneuvoston kanslia 2000, 16.)

Lisätiedot

Myös sillä on vaikutusta, kuinka helposti uutiseen saadaan lisätietoja ja haastateltavia. Jatkojutut ovat yksi uutisen laji, joten uutiset, joista poikii mahdollisia uusia uutisia, ovat kiinnostavia. Uutisen on oltava selkeä ja ymmärrettävä. (Huovila 1990, 14.)

Toimittaja Henrik Muukkosen (2014) mukaan tekemällä hyviä tiedotteita saa parhaiten viestintä perille. Median murroksen takia toimittajien työtahti on kiristynyt, joten taidokkaasti kirjoitetut tiedotteet ovat kaikkien etu. Yritysten näkyvyyttä lisää myös se, että työntekijät suostuvat haastateltaviksi.

Toimittajat arvostavat tiedotteissa oikeita ja rehellisiä tietoja. Kyselyn mukaan parhaiten tiedotteesta uutisoidaan, jos siinä tarjotaan ”riittävästi faktoja, joiden perusteella toimituksessa pystytään arvioimaan asian uutisarvoa”. Toimittajien mielestä hyvä tiedottaja hank-

kii tarvittaessa juttuun nopeasti haastateltavia ja taustamateriaalia sekä kykenee perustelemaan, miksi aiheesta pitäisi uutisoida. (Juntunen 2011, 32.)

Yksinoikeus

Tiedotteiden julkaisemisen kannalta parhaimmaksi havaittu tapa oli se, että uutinen annettiin yksinoikeudella valitulle tiedotusvälineelle. Tosin tämä oli hyväksyttävää vain, jos yhteistyötarjous tuli tiedotusvälineen puolelta. (Huovila 1990, 50.) Myös toimittajien mielestä tiedotettavalla asialla on paremmat mahdollisuudet päätyä uutisoitavaksi, jos juttua tarjotaan yksinoikeudella. Median kannalta tämä on hyvä juttu, sillä uutinen pysyy tuoreena seuraavan päivän lehteen. (Leivonniemi 2010, 44.)

Hyvät suhteet toimittajiin

Tiedottajat kertoivat, että toinen keino tiedotteiden läpimenoa ovat hyvät henkilökohtaiset suhteet toimittajiin. Tiedotteen oikeaa ajoitusta ja muotoa pidettiin myös tärkeinä. (Huovila 1990, 50.)

Otsikointi

”Hyvä tiedote on lyhyt ja selkeä, sekä se noudattaa uutisen rakennetta ja kirjoitustapaa.” Uutisen on oltava jo ingressissä. Otsikolla on suuri merkitys, sillä otsikon perusteella toimittajat päättävät, lukevatko tiedotteen vai eivät. Otsikosta tulee selvitä, mihin asia liittyy. (Leivonniemi 2010, 38–39.) Varsinkin sähköpostilla lähetettävissä tiedotteissa otsikkoon kannattaa panostaa, sillä monet toimittajat silmäilevät vain lähettäjän ja otsikon ennen kuin tekevät päätöksen, päätyykö viesti roskakoriin.

Sisäministeriön (2011,14) ohjeistuksen mukaan uutisen on käytävä ilmi jo tiedotteen otsikosta ja ingressistä. Lisäksi asiallisen tekstin on kerrottava uutinen tai uusi näkökulma vanhaan asiaan.

Pituus

Haastatellut toimittajat olivat osittain eri mieltä tiedotteen sopivasta pituudesta. Yhden mukaan puoli sivua oli maksimi, toisten mielestä yksi sivu. Valmiiden sitaattien sijaan toimittajat arvostavat sitä, että tiedotteessa on mainittu tarpeeksi monta lisätietojen antajaa ja että heidät tavoittaa. (Leivonniemi 2010, 39–40.)

Sähköpostitse

Sähköposti on mieluisin tapa tiedotteen vastaanottoon. Toimittajien mielestä on tehokkaampaa, että tiedote tulee henkilökohtaiseen sähköpostiin. Tosin listalle ei haluttu päätyä automaattisesti. Riskinä on myös se, että tiedote jää huomioimatta, kun kyseinen toimitta-

ja ei olekaan työvuorossa. Parhaimmat mahdollisuudet onnistumiseen onkin lähettämällä tiedote sekä toimitukseen että muutamalle avaintoimittajalle. (Leivonniemi 2010, 42–43.)

2.6 Milloin kannattaa tiedottaa?

Tiedottaa kannattaa vain silloin, kun on oikeasti asiaa. Viestintätoimisto Deski Oy:n kaupallisen johtajan, Juhani Levolan (2012), mukaan hiljaisinta toimituksissa on alkuvuodesta. Samoin vuoden alku ja kesä, jolloin kaikki ovat lomalla, on hiljaista. Kellonajallisesti aamupäivä on parempi kuin iltapäivä. Tosin radiot tarvitsevat materiaalia jo aamukuudesta lähtien.

Aikataulut vaihtelevat kuitenkin medioiden mukaan. Esimerkiksi verkkomediassa on iltaisin hiljaista, joten iltapäivällä saapunut tiedote ehditään hyvin ottaa käsittelyyn. Lisäksi päivänpolttavat aiheet voi hyvin kertoa vielä iltapäivälläkin, jotta asiasta riittää uutta uutisoitavaa aamun lehteen. (Leivonniemi 2010, 44–45.)

Asialle sopivaa ajankohtaa kannattaa miettiä. Kevyet kesäaiheet sopivat kesälomakausille, joten ”vakavaa yhteiskunnallista keskustelua voi olla parasta herättää vasta loppukesästä elokuussa”. Lisäksi kannattaa muistaa, että lehdissä samat aiheet toistuvat tiettyinä vuodenaikoina vuodesta toiseen. Toukokuussa puhutaan kevätkuuhusta ja elokuussa elämäntaparemonteista. (Levola, 2012.)

Viestintätoimisto Deskin (2014) teettämän kyselyn perusteella yritykset ja organisaatiot eivät lähetä enää pelkkiä tiedotteita, vaan tuottavat omaa uutissisältöä esimerkiksi tekstin ja videoiden muodossa. Tiedotteita ”lähetetään entistä harvemmin ja vain aiheista, joiden uskotaan oikeasti toimittajia kiinnostavan”. Toimittajat seuraavat organisaatioiden toimintaa, joten oman median kautta voi hyvinkin päästä entiseen tapaan esille tiedotusvälineissä. Nykypäivänähän uutisia tehdään aiheista, jotka saavat verkossa paljon tykkäyksiä ja kuohuttavat kansaa.

2.7 Tiedotteet jutun juurina

Niemisen ja Pantin (2012, 101) mukaan valmista pr-materiaalia käytetään toimituksissa yhä enemmän.

Juntusen tutkimuksen mukaan valtakunnallisen median julkaistuista jutuista 36 prosenttia sisälsi viitteitä PR-materiaalista. Näistä jutuista 77 prosenttia pohjautui tiedotteisiin. Toimituksiin saapuvien tiedotteiden määrä on suuri: kymmenistä satoihin tiedotteisiin. (Juntunen 2011, 20–21.) On siis selvää, ettei kaikkia julkaista tai edes vilkaista tarkemmin. Arvi-

oiden mukaan jutuiksi asti päätyi 1–20 prosenttia tiedotteista (Juntunen 2011, 21). Reilu viidesosa Juntusen (2011, 22) aineiston uutisista oli tehty kokonaan tai enimmäkseen tiedotemateriaalista. Tiedotteiden hyödyntäminen riippuu juttutyypeistä. Tutkimuksen mukaan sanomalehtien pikku-uutisissa (47 prosenttia) ja tv-uutisten sähkeissä (39 prosenttia) tiedotteita hyödynnettiin eniten. Tosin käytetään tiedotteita usein hyväksi pidemmissä lehtijutuissa ja television pitkissä pätkissä. Verkkojutuissa (42 prosenttia) tiedotteet näyttävät menevän helposti läpi. (Juntunen 2011, 24.)

Myös Aallon (2005, 118–119) mukaan silloin, kun tiedote on ollut jutun päälähteenä, uutiset ovat olleet pikkujuttuja. Hän epäilee, että toimittajilla on ollut kiire eikä aihe ole ollut tarpeeksi merkittävä isompaan juttuun. Tiedottamisen ja journalismin kannalta on parempi, että tiedotetta on hyödynnetty vain peruslähteenä eli uutiseen on hankittu muitakin lähteitä. Tällöin juttu on isompi ja organisaatio saa enemmän näkyvyyttä.

Huomioitavaa on, että politiikan puolella tiedotteet eivät ole niin suuressa roolissa (29 prosenttia). Poliitikot eivät halua jättää itsestään niinkään jälkiä, joten he pyrkivät olemaan aktiivisia toimittajien suuntaan kirjallisten tiedotteiden sijaan. (Juntunen 2011, 27–28.)

2.8 Miksi tiedote ei mene läpi?

Aina tiedote ei päädy uutisoitavaksi. Huovilan (1990, 72) mukaan syitä ovat: uutinen liittyy väärään levikkialueeseen, uutinen on vanhentunut tai liian yksipuolinen, aiheesta on tehty jo oma juttu tai muualta on tullut samaa käsittelevä juttu, ei ole aikaa tiedotteen käsitteilyyn, kyse on puffijutusta eli uutinen sisältää mainontaa tai juttu on väärän laajuinen.

Leivonniemen (2010, 41–42) tutkimushaastattelun perusteella tiedotteen kuusi yleisintä virhettä ovat jaarittelu ja sekavuus, mainosmaisuuksuus, byrokraattinen kieli, tiedote on liian pitkä, otsikko on unohdettu tai tiedote on lähetetty liian aikaisin. Liian aikaisin lähettämisessä on se riski, että tiedote hukkuu ja unohtuu.

Viestintä voi myös epäonnistua. On mahdollista, että tiedotetta ei ole lähetetty oikeaan osoitteeseen, se hukkuu, sitä ei havaita tai tiedote on tullut myöhässä (Wiio 1998, 215). Jos tiedote saapuu vahingossa viihdetoimittajan sähköpostiin, voi olla, ettei hän edelleen lähetä sitä politiikantoinittajalle. Toimituksien sähköposteihin tulvii viestejä, joten tiedote voi hyvin hukkuu massan sekaan tai päätyä roskapostiksi. Jos puolestaan tiedote lähetetään viime tipassa, lehti on voinut jo mennä kiinni tai kenelläkään ei ole resursseja tehdä tiedotteesta enää uutista. ”Aika on tärkeä viestinnän osatekijä. Myöhästynyt tieto voi olla täysin arvoton.” (Wiio 1998, 216.)

Tiedotteen sanoma voi vääristyä. Esimerkiksi silloin, jos teksti on moniselitteinen ja tulkittavissa eri tavoilla. (Wiio 1998, 220.) Wiio (1998, 121) huomauttaa, että toimittajat nostavat esiin itselleen tärkeinä pitämiään asioita, jolloin viesti voi muuttua erilaiseksi kuin mitä tiedottaja on tarkoittanut. Toimittajat muuttavat juttujen näkökulmia, ettei uutisesta tule esimerkiksi liian mainosmaista.

2.9 Valtiohallinnon tiedottaminen

Valtionhallinnossa tiedottaminen on yksisuuntaista ja viranomaisen oma-aloitteista tiedon välittämistä. Eli esimerkiksi tiedotteiden lähettämistä toimituksiin. ”Julkishallinnon viestintää ohjaa julkisuusperiaate. Lain mukaan viranomaisen on tuotettava ja jaettava tietoa, laadittava julkaisuja ja muita tietoaineistoja sekä tiedotettava toiminnastaan.” (Valtioneuvoston kanslia 2001, 1.) Valtionhallinnon tehtävänä on edistää demokratiaa ja mahdollistaa kansalaisten oikeus tiedonsaantiin. Viestinnällä ei pyritä lisäämään viranomaisten ja päätöksentekijöiden suosiota kansan keskuudessa. (Valtioneuvoston kanslia 2001, 1.)

Valtionhallinnon viestintäsuosituksessa painotetaan, että viestinnässä on huomioitava alueellinen ja kielellinen tasapuolisuus (Valtioneuvoston kanslia 2010, 14). Lisäksi valtionhallinnossa halutaan varmistaa hyvä tiedonkulku tiedotusvälineille. Suosituksen mukaan medialle lähetetään tiedotteet ja muu viranomaisaineisto tarpeen vaatiessa myös sähköpostilla (Valtioneuvoston kanslia 2010, 15).

Tiedotteella kerrotaan äskettäisistä tai kohta tulevista tapahtumista, uusista ja kiinnostavista asioista tai otetaan kantaa ajankohtaiseen asiaan. Monesti tiedote on vain tehtävä. ”On parempi julkaista kuin jättää julkaisematta” – varsinkin, ettei syytetä salailusta. Esimerkiksi monilla julkisyhteisöllä on velvollisuus informointiin, vaikeivät asiat olisikaan kiinnostavia. (Juholin 2013, 298–299.)

Juntusen (2011, 28) tutkimuksesta ilmenee, että julkinen sektori on panostanut tiedotukseensa. Lähes puolet pr-vaikutteisista jutuista on saanut alkunsa julkishallinnon toimijoilta. Lähteitä yksilöidessä poliisi sekä valtion ja kuntien ylimmät hallinto- ja päätöksentekokoeliimet erottuvat joukosta.

2.10 Muut tutkimukset

Vastaavantyyppisiä tutkimuksia tiedotteista ja niiden uutisoinnista tai läpimenosta on tehty Suomessa jonkin verran. Esimerkiksi Pekosen (2010) opinnäytetyö käsittelee myös tiedotteen läpimenoa medioissa. Tästä työstä poiketen Pekonen on seurannut vain yhden korkeimman hallinto-oikeuden tiedotteen uutisointia eri printti- ja verkkomedioissa. Tutkimuk-

sen mukaan tiedote toimi vain alkuun ensisijaisena tiedonlähteenä eikä tiedotetta julkaistu sellaisenaan.

Aalto (2005) selvitti gradussaan Tampereen julkisuuskuvaa ja sitä, millainen vaikutus tiedotteilla siihen on. Tutkimuksessa todettiin tiedotusvälineiden olevan kaupungille hyvä kanava tiedonvälittämiseen ja vastaavasti kaupungin toimivan rutiinilähteenä tiedotusvälineille (Aalto 2005, 121). Ijäs (2010) tutki opinnäytetyössään muun muassa sitä, miten Jyväskylän kaupungin nuorisopalvelujen lähettämän mediatiedotteen viesti muuttuu. Päätelmänä oli, että perusviestit ja näkökulmat pysyvät samanlaisina. Lisäksi juttujen sävyt olivat useimmiten neutraaleja (Ijäs 2010, 95).

Leivonniemi (2010) tutki opinnäytetyössään, mitkä seikat vaikuttavat tiedotteen julkaisuun ja millainen on hyvä tiedote. Hän päätyi tulokseen, että tiedotteen uutisarvolla ja rakenteella on suuri merkitys (Leivonniemi 2010, 51). Jarner ja Pajunen (2012) tutkivat opinnäytetyössään Polhem PR:n lehdistötiedotteita. Työssä sivutaan osittain samoja aiheita kuin tässä tutkimuksessa, kuten millainen on hyvä tiedote ja mitkä asiat vaikuttavat tiedotteen julkaisuun. Tästä työstä poiketen Jarner ja Pajunen tekivät päätelmänsä toimittajahaastattelujen perusteella.

Näiden esiteltyjen tutkimusten tulokset eivät ole täysin verrattavissa tähän tutkimukseen, koska tässä opinnäytetyössä seurattiin uutisointia vain tiedotteiden perusteella tehdyistä jutuista eikä seurattu kaikkea sisäministeriötä koskevaa uutisointia. Toisekseen esimerkiksi Ijäksen tutkimuksessa keskityttiin Jyväskylään ja Aallon Tampereeseen. Tässä tutkimuksessa levikkialue oli suurempi, muttei kaiken kattava. Uutiskriteereiden mukaan läheisyys ja paikallisuus edistävät uutisen läpimenoa. Edellä mainituissa tutkimuksissa keskityttiin myös huomattavan paljon julkisuuskuvaan.

3 Aineisto ja tutkimusmenetelmät

Seurasin sisäministeriön tiedotteista uutisointia yhteensä neljän viikon ajan eli 17.3.–13.4.2014. Tutkimukseen on otettu mukaan vain uutiset eli ei esimerkiksi mielipidekirjoituksia. Kyseinen jakso valikoitui tutkimusajaksi sisäministeriön toiveesta. Medioiden rajaukseen vaikuttivat levikkialueet. Valitsin maakuntalehtiä sillä perusteella, että ne kattavat Suomea joka puolelta. Valitut televisiokanavat ja Helsingin Sanomat puolestaan ovat valtakunnallisia medioita. Lisäksi otin mukaan sisäministeri Päivi Räsäsen asuinseudun medioita. Mukaan valitsin medioita niin printti-, tv- kuin verkkopuolelta.

Seurantaan valitut mediat ovat:

- television pääuutislähetykset: Nelonen kello 18:55, Yle Fem kello 19:30, Yle TV1 kello 20:30 ja MTV3 kello 22
- sanomalehdet: Aamulehti, Helsingin Sanomat, Hufvudstadsbladet, Ilkka, Kainuun Sanomat, Kaleva, Karjalainen, Keski-suomalainen, Lapin Kansa, Savon Sanomat ja Turun Sanomat
- Riihimäen alueelta: Aamuposti, Hämeen Sanomat ja Yle Häme verkkosivujen osalta
- verkkosivut: hs.fi, mtv.fi, svenska.yle.fi ja yle.fi.

Ensimmäisestä tiedotteen julkaisusta lähtien seurasin kyseisiä medioita koko ajan tutkimusajankohdan loppuun saakka. Vaikka välillä sisäministeriö ei julkaissut tiedotteita, en lopettanut jatkuvaa seurantaa, sillä kaikista tiedotteistahan ei aina uutisoida heti eikä välttämättä seuraavana päivänäkään. Varsinkin printtimedioissa seuraavan päivän lehti voi olla hyvin valmiiksi suunniteltu tiedotteen saapuessa toimitukseen, joten uutispäällikkö tai toimitussihteeri voi päättää, että tiedotteesta uutisoidaan vasta myöhemmin. Toisinaan tiedotteessa oleva asia ei ole niin päivän päälle, joten uutisen voi jättää varastoon hiljaisempaa uutispäivää varten.

3.1 Tutkimusmenetelmät

Käytän työssäni määrällistä sisällönanalyysiä tutkiessani tiedotteista tehtyjen uutisten määrää. Tällä tutkimusmenetelmällä saan vastauksen ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni: miten hyvin sisäministeriön tiedotteet menevät läpi eri medioissa?

Määrällinen sisällönanalyysi on kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä, jolla kuvataan aineiston jakautumista eri luokkiin ja kategorioihin. Tutkimusmenetelmänä sisällönanalyysi tarkoittaa verbaalien sisältöjen analysointia. (Anttila 1998.) Määrällistä sisällönanalyysiä pidetään hyvänä keinona luoda yleiskuva suhteellisen laajasta dokumenttiaineistosta. Tutkimusmenetelmää käytetään esimerkiksi havainnon tieteelliseen todistamiseen. (Väliveron 1999, 16.)

Laadullisena tutkimusmenetelmänä käytän näytenäkökulmaa vertailemalla tiedotteita ja uutisia. Tällä tutkimusmenetelmällä saan vastauksia toiseen tutkimuskysymykseeni: millaisina tiedotteet uutisoidaan eli miten tiedotetta on muokattu ja hyödynnetty?

Näytenäkökulmassa analysoidaan aineiston luonnetta ja rakennetta. Siinä ei tutkita aineiston totuudenmukaisuutta, vaan aineisto hyväksytään tutkimuskohteeksi sellaisenaan. Tutkimusmateriaali käsitetään näytteeksi, jota pidetään palana tutkittavaa todellisuutta. (Alasuutari 2011, 30–114.) Näytenäkökulmassa erittelyn kohteena on itse kieli (Koskinen 2005, 71).

Kun näytenäkökulmaa sovelletaan kvalitatiiviseen aineistoon, silloin tehdään vain aineistoon liittyviä havaintoja. Tällöin kuka tahansa voi tehdä samat havainnot. Lisäksi näytenäkökulman mukaisesti tulkinnoista tehdään läpinäkyviä. Tässä työssä esittelen tekemäni havainnot esimerkkien avulla. Tutkin aineistosta esimerkiksi lauserakenteita, kuten pää- ja sivulauseiden käyttöä sekä käytettyjä sanoja ja ilmauksia, sitä, mitä erontekoja tekstit sisältävät sekä laskevat sivumääriä ja lauseiden pituuksia. (Koskinen, Alasuutari & Peltonen 2005, 65–70.)

3.2 Aineiston luokittelu ja analyysi

Olen luokitellut tiedotteita kahdella tavalla. Olen kategorisoinut lähetetyt tiedotteet sisäministeriön osastojen (poliisi, pelastus, raja ja maahanmuutto) ja ministerin puheet - ja muut asiat -ryhmien mukaan. Olen seurannut lähetysaikoja ja -päiviä sekä läpimenneiden että uutisoimatta jääneiden tiedotteiden osalta.

Tiedotteiden pohjalta julkaistut uutiset olen kategorisoinut samalla tavalla kuin tiedotteet. Olen arvioinut uutisten painoarvoa eli onko uutinen päässyt etusivulle, onko kuvitusta, miten laaja juttu ja kauanko on kulunut aikaa tiedotteen lähettämisestä uutisen julkaisuun. Luokittelua olen tehnyt myös median ja lähdemateriaalin perusteella.

Olen analysoinut tiedotteiden ja uutisten rakenteita otsikon, ingressin, sisällön ja kielen perusteella. Olen tehnyt vertailuja näkökulmien, lähdemateriaalin ja lisätietojen antajien suhteen.

3.3 Julkaistut tiedotteet

Sisäministeriö julkaisi yhteensä 16 tiedotetta (liite 1) tutkimusaikana 17.3.–13.4.2014 eli viikoilla 12–15. Tiedotteet ovat luettavissa sisäministeriön verkkosivuilla www.intermin.fi.

Kaikki tiedotteet julkaistiin sekä suomeksi että ruotsiksi. Lisäksi yksi tiedote (tiedote 5) julkaistiin englanniksi. Suomenkieliset tiedotteet julkaistiin ensimmäisenä.

Sisäministeriön tiedottaminen seurantajaksolla oli proaktiivista ja sävyltään positiivisneutraalia. Yhtään kriisiä tai kohua ei sattunut seuratuille aikavälille.

Keskimäärin sisäministeriön tiedotteet olivat reilun yhden A4-sivun pituisia. Joukossa oli tosin tiedote (tiedote 12), joka oli yli kaksi sivua pitkä. Tiedotteiden ingressiin on kerätty tärkeimmät asiat. Jokaisen tiedotteen lopussa on lisätietojen antajien yhteystiedot ja mahdolliset linkit esimerkiksi lakien valmistelusuviuille tai ministerin kokonaiseen puheeseen. Varsinkin pitkissä tiedotteissa ulkoasua on kevennetty väliotsikoilla.

Tiedotteiden suosituin julkaisupäivä on torstai (taulukko 1). Yhtenä syynä tähän on se, että torstaisin järjestetään valtioneuvoston istunto, jossa päätetään monista sisäministeriön asioista, joista on sitten tiedotettava. Ja koska viikonloppuisin tiedotteita ei lähetetä kuin poikkeustapauksissa, kerääntyy luonnollisesti maanantaille paljon asiaa. Toisaalta alkuvuikosta monet mediat kaipaavat uutisia ja juttuaiheita, joten maanantai on siksikin hyvä valinta. Vastaavasti perjantai ei ole otollisin päivä viikonloppua vasten, sillä toimituksissa alkaa olla loppuviikko jo suunniteltu ja eletään hektistä aikaa. Lisäksi viikonloppuisin toimituksissa on vähemmän väkeä töissä.

Taulukko 1. Tiedotteiden julkaisuviikonpäivät ja -määrät

Ma	Ti	Ke	To	Pe
5	0	2	6	3

Suosituimmat julkaisukellonajat (taulukko 2) ovat kello 10:n ja 13:n jälkeen eli ennen lounasta ja lounaan jälkeen. Jos tiedotteelle ei ole määrätty tarkkaa julkaisuaikaa esimerkiksi tiedotustilaisuuden tai salaisen asian vuoksi, kellonajalla ei sinänsä ole merkitystä. Toki merkitystä on toimituspäässä. Ministeriön viestintäyksikössä noudatetaan virka-aikaa, joten työntekijät ovat tavallisimmin töissä kello 8–16. Tämä selittää hyvin julkaisuajankoh-
tia.

Taulukko 2. Tiedotteiden julkaisukellonajat ja -määrät

Kellonaika	8	9	10	11	12	13	14	15
Määrä	1	1	4	1	2	5	1	1

Tutkimusaikana eli neljän viikon aikana sisäministeriö julkaisi siis 16 tiedotetta (liite 1). Yhteensä seitsemästä tiedotteesta uutisoitiin seuratuissa medioissa (liite 2). Uutisia jul-

kaistiin yhteensä 34 (liite 3). Yhdeksästä tiedotteesta ei uutisoitu lainkaan. Tiedotteiden läpimenoprosentti on siis 44.

Taulukosta 3 näkee, mistä tiedotteista mediat julkaisivat uutisia. Seitsemän mediaa ei uutisoinut yhdestäkään sisäministeriön tiedotteesta. Yle.fi teki eniten uutisia tiedotteiden aiheista. Maakuntalehdistä aktiivisin uutisoija oli Lapin Kansa ja Riihimäen alueelta Aamuposti. Eniten uutisia keräsi pelastustoimen uudistukseen liittyvä tiedote (tiedote 6). Viidessä uutisjutussa oli hyödynnetty molempia harvaan asuttuihin alueisiin liittyviä tiedotteita (tiedotteet 12, 13).

Taulukko 3. Seuratut mediat ja uutisoidut tiedotteet

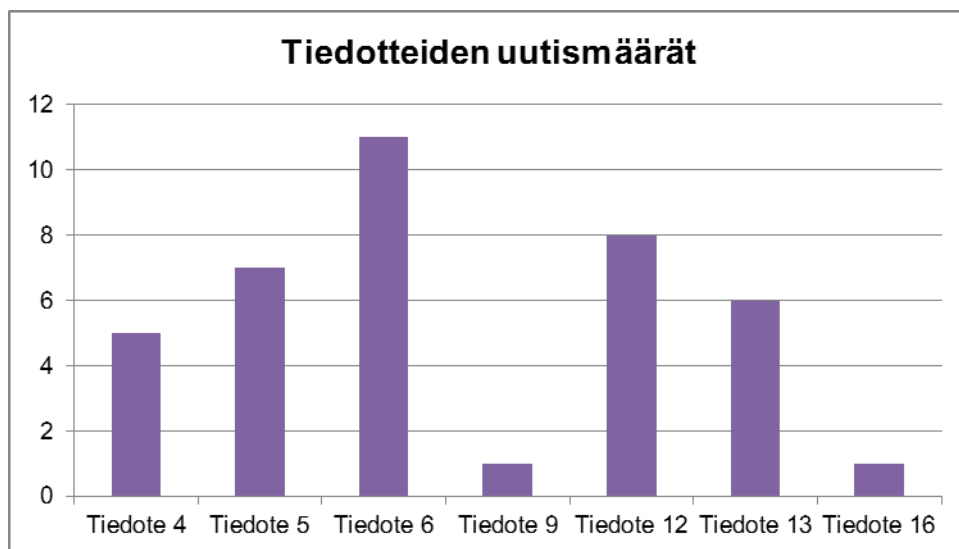
	Tiedote 4	Tiedote 5	Tiedote 6	Tiedote 9	Tiedote 12	Tiedote 13	Tiedote 16
Aamulehti			1				
Helsingin Sanomat							
Hufvudstadsbladet							
Ilkka			1		1	1	
Kainuun Sanomat							
Kaleva					1	1	
Karjalainen			1				
Keskisuomalainen					1	1	
Lapin Kansa	1		1		1	1	
Savon Sanomat	1		1				
Turun Sanomat							
Aamuposti		1	1			1	1
Hämeen Sanomat			1				
Yle.fi/hame							
Hs.fi		1		1	1		
Mtv.fi	1	2			1	1	
Svenska.yle.fi		1	2				
Yle.fi	2		1		2		
MTV3 klo 22		1					
Nelonen klo 18:55							
Yle Fem klo 19:30		1	1				
Yle TV1 klo 20:30							
Yhteensä	5	7	11	1	8	6	1

Sisäministeriön hallinnonalasta kirjoitettiin seuranta-aikana muutamina kertoina muuten kuin tiedotteisiin liittyviä juttuja. Pari kertaa lehdistä oli ennakoon juttua aiheista, joista ministeriö lähetti tiedotteen myöhemmin. Tällaisia olivat esimerkiksi rahankeräyslaki ja pelastustoimen uudistus. Medioilla oli siis tiedossa etukäteen, milloin ministeriö tiedottaa aiheesta, joten he pystyivät uutisoimaan ennakoon ja ehtivät julkaista uutisensa ennen muita medioita.

3.4 Pelastustoimen uudistus kiinnosti eniten

Eniten medioita kiinnosti pelastustoimen uudistuksesta (tiedote 6) kertova tiedote (kuvio 1). Toiseksi eniten luokiteltuja uutisia oli harvaan asuttujen alueiden viranomaisten yhteistyöstä (tiedote 12) ja syyrialaispakolaisten valintamatkasta (tiedote 5).

Sen sijaan kaiken kaikkiaan eniten uutisointia oli syyrialaispakolaisiin liittyen. Rajasin kuitenkin aineistoista monia pakolaisuutisia pois, sillä ne eivät liittyneet enää sisäministeriön tiedotteeseen, vaan olivat selkeitä jatkojuttuja oman median aiempiin uutisiin. Yksi syy, miksi tästä aiheesta uutisoitiin niin paljon, on, että monet toimitukset lähettivät toimittajansa paikan päälle. Ainakin MTV3:lla ja Svenska Ylellä oli toimittajat Jordaniassa.

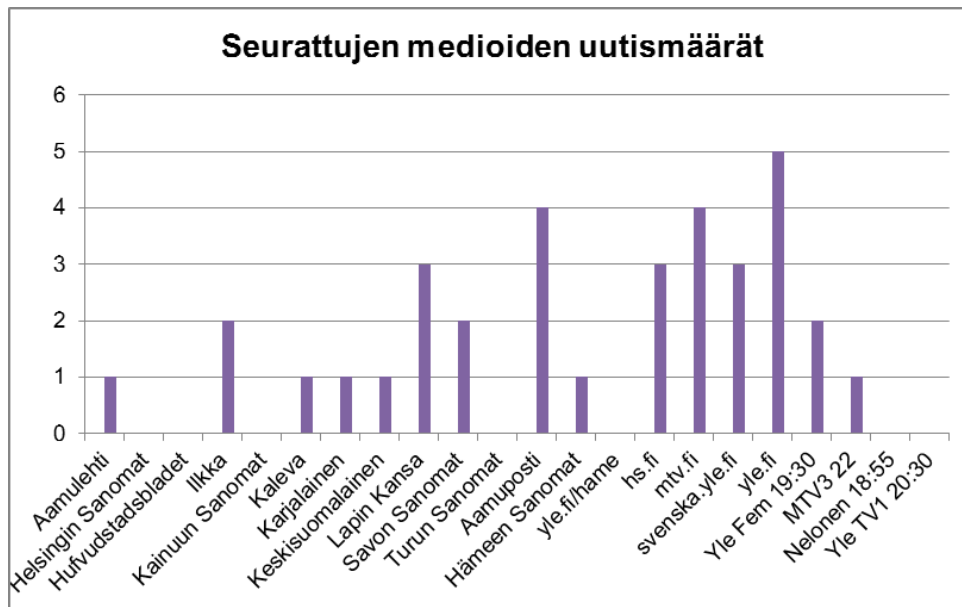

Kuvio 1. Tiedotteista tehtyjen uutisten lukumäärät (liite 2)

3.5 Mitkä mediat uutisoivat?

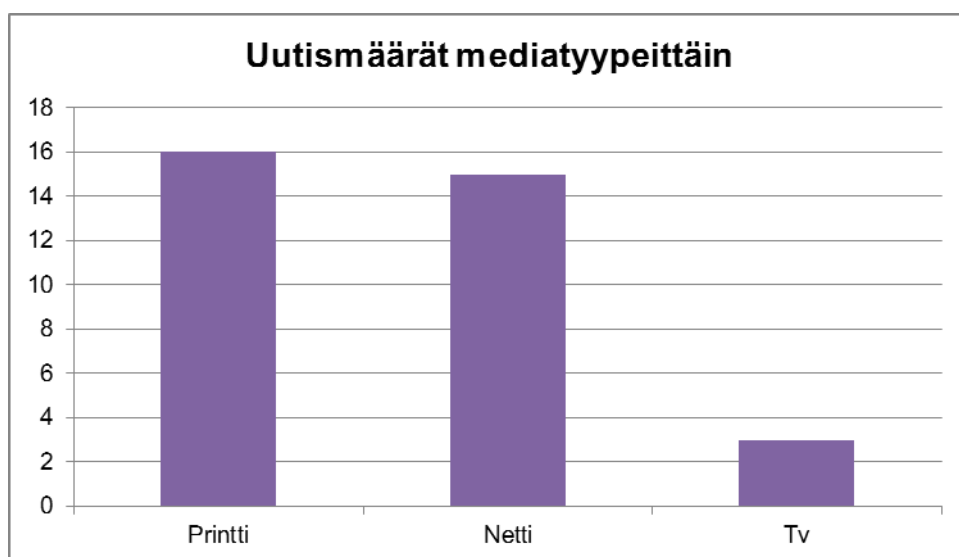
Seuratuista medioista seitsemän ei uutisoinut yhdestäkään sisäministeriön tiedotteesta (kuvio 2). Nämä ovat Hufvudstadsbladet, Kainuun Sanomat, Yle Häme, Turun Sanomat, Helsingin Sanomat (sanomalehti), Nelosen uutiset kello 18:55 ja Yle uutiset kello 20:30. Eniten uutisia julkaisivat yle.fi, mtv.fi ja Aamuposti. Yle ja MTV3 uutisoivat selvästi herkemmin verkkosivuillaan kuin television pääuutislähetyksissään.

Ministeri Päivi Räsäsen asuinseudulla aktiivisin uutisoija oli Aamuposti. Aamupostin uutisissa oli nähtävissä Räsäsen vaikutus, sillä uutisissa käsiteltiin esimerkiksi Räsäsen tekemisiä. Maakuntalehdissä uutisoitiin tiedotteista, jos aihe kosketi lehden levikkialuetta.

Kuvio 2. Seurattujen medioiden tiedotteiden pohjalta julkaisemat uutiset

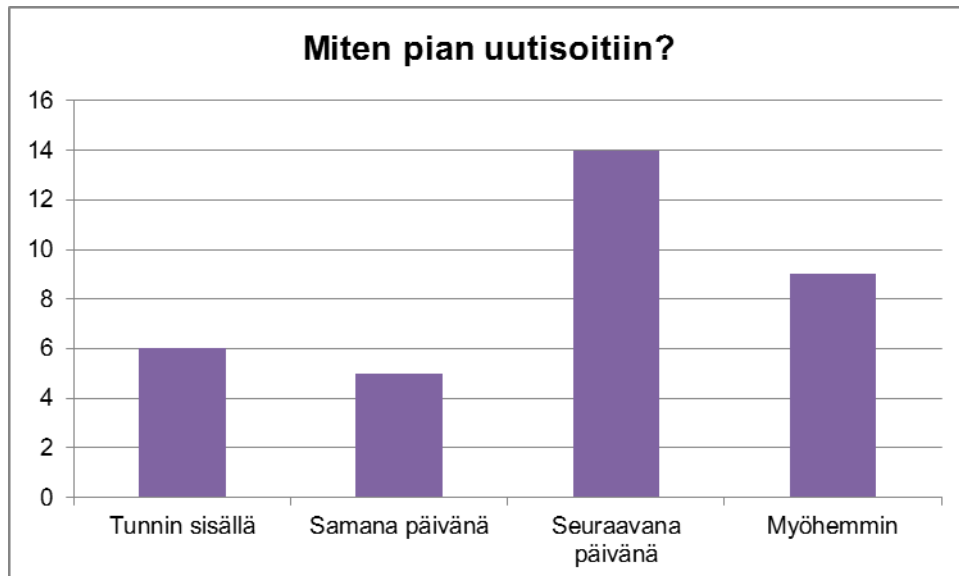
Sisäministeriön tiedotteet saivat vähiten mediatilaa television uutislähetyksissä, sen sijaan sanomalehdissä ja verkkosivuilla uutisia oli eniten (kuvio 3).

Kuvio 3. Uutismäärät luokiteltuna mediatyyppien mukaan

3.6 Milloin uutisoitiin?

Suurin osa verkkouutisista julkaistiin tunnin sisällä tiedotteen julkaisusta tai saman päivän aikana (kuvio 4). Seuraavana päivänä julkaistut jutut ovat olleet printtilehdissä. Varsinkin syyrialaispakolaisiin liittyvästä tiedotteesta (tiedote 5) uutisoitiin selvästi myöhemmin. Pääsyy tähän on se, että kyseessä oli ennakkotiedote, jossa kerrottiin tulevasta valintamatkasta. Mediat keskittyivät uutisoimaan tapahtumasta, kun valintamatka oli alkanut.

Kuvio 4. Kuinka pian tiedotteen lähettämisen jälkeen uutinen julkaistiin?

Kuviosta 5 näkyy, minä päivinä tiedotteet ja uutiset on julkaistu. Sisäministeriö julkaisi samoina päivinä useita tiedotteita. Tämä johtaa toimituksissa usein karsintaan, jollei kyseessä ole todella merkittäviä uutisia. Jos esimerkiksi lehden palstatila on rajallinen, ei monikaan uutispäälikkö halua täyttää tilaa samasta organisaatiosta kertovilla jutuilla. Miltä näyttäisi sivu tai aukeama, jonka suurin osa uutisista liittyisi vain sisäministeriöön? Tämä herättäisi vahvasti epäilyksi median puolueettomuudesta.

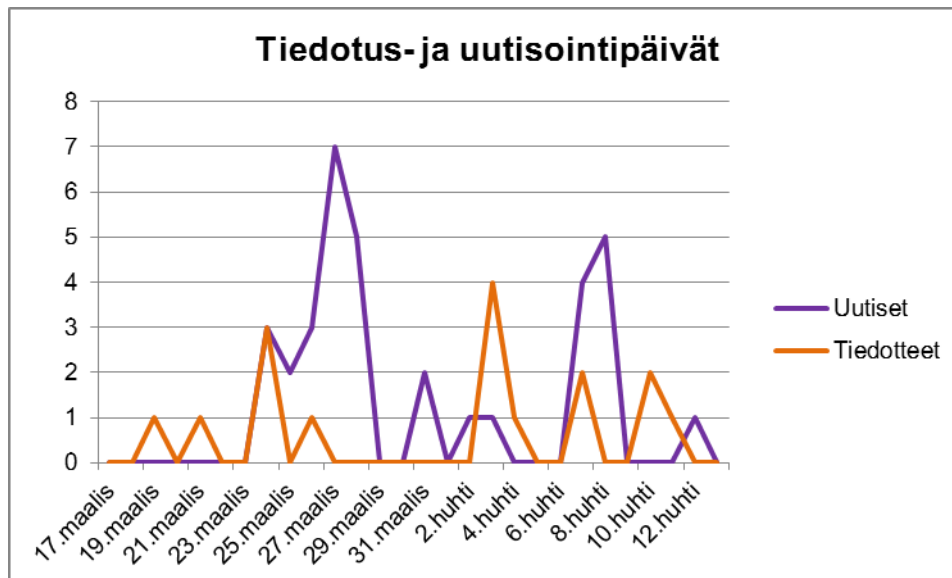
Maanantaina 24. maaliskuuta sisäministeriö julkaisi kolme tiedotetta. Tiedotteet on julkaistu parin tunnin välein eikä pommitettu toimituksia yhdellä tiedoterysäyksellä.

Syyriapakolaisten valintamatkasta (tiedote 5) tiedotettiin 24. maaliskuuta ja siitä uutisointi näkyy 27. ja 28. maaliskuuta. Pysäköintivirhemaksuista (tiedote 4) tiedotettiin 24. maaliskuuta ja uutisointia on ollut kyseisenä ja seuraavana päivänä.

Torstaina 3. huhtikuuta ministeriö julkaisi neljä tiedotetta. Ensimmäinen tiedote julkaistiin puoliltapäivin, mutta kolme muuta pari tuntia myöhemmin aivan peräjälkeen.

Huomioitavaa on, että näistä neljästä tiedotteesta vain yhdestä tehty yksi uutinen.

Suosituimmat tiedotteet on havaittavissa diagrammista. Pelastuslaitosuudistuksesta (tiedote 6) julkaistiin tiedote 26. maaliskuuta, ja siitä on ilmestynyt uutisia samana ja seuraavana päivänä. Myös harvaan asutuista alueista tiedottaminen (tiedotteet 12, 13) ja uutisointi erottuvat kuviosta.

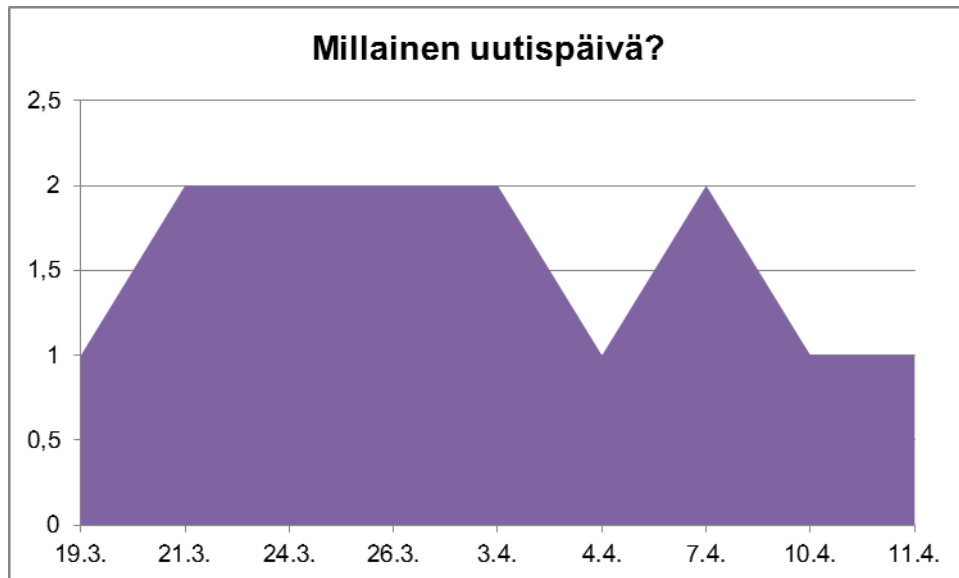
Kuvio 5. Päivät, jolloin tiedotettiin ja uutisoitiin

3.7 Uutispäivien vilkkaus

Olen arvioinut tiedotteiden lähetyspäiviä siltä kannalta, millainen uutispäivä on ollut kyseessä. Seurasin valittujen medioiden pääuutisia ja arvioin, onko pienempiä uutisia mahtunut lähetyksiin tai lehtiin. Monena julkaisupäivänä on ollut isoja uutisia, jotka ovat vieneet suuren osan tv-uutisten lähetyssajoista ja luoneet useita eri uutisia samasta aiheesta. Esimerkiksi tällaisen päivän olen luokitellut vilkkaaksi. Luokittelin päivät asteikolla: hiljainen (0), normaali (1) tai vilkas (2). Kuten kuviosta 6 on havaittavissa, monet päivät, jolloin sisäministeriö on tiedottanut asioistaan, ovat olleet uutisanniltaan vilkkaita.

Hyvät ja kiinnostavat aiheet, kuten pysäköintivirhemaksut, pelastuslaitosuudistus ja harvaan asutut alueet ovat ylittäneet uutiskynnyksen, vaikka uutispäivä on ollut vilkas. Uutispäivän vilkkaus on voinut koitua joidenkin tiedotteiden kohtaloksi. Esimerkiksi 3. huhtikuuta tiedotettiin neljästä aiheesta, mutta vain yhdestä julkaistiin yksi uutinen.

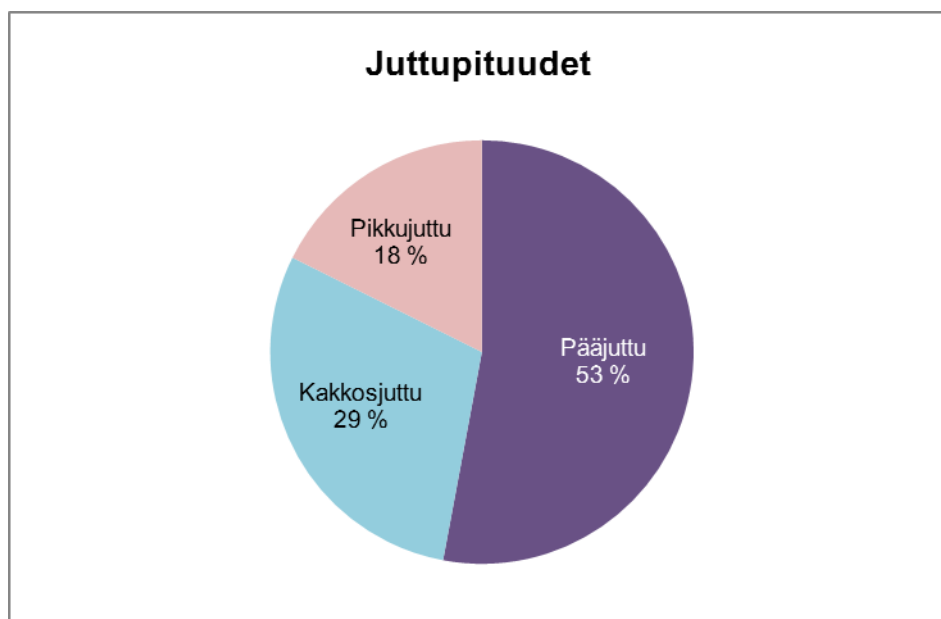
Normaalina uutispäivänä julkaistut tiedotteet eivät ole päätyneet uutisoitaviksi. Tämä kertoo muun muassa siitä, että tiedotteilla ei ole ollut tarpeeksi uutisarvoa. Pelkkä uutispäivän tarjonta ja vilkkaus eivät siis määritä sitä, uutisoidaanko tiedotteesta vai ei.

Kuvio 6. Uutispäivien vilkkauden arviointi asteikolla 0–2

3.8 Juttupituudet ja kuvitus

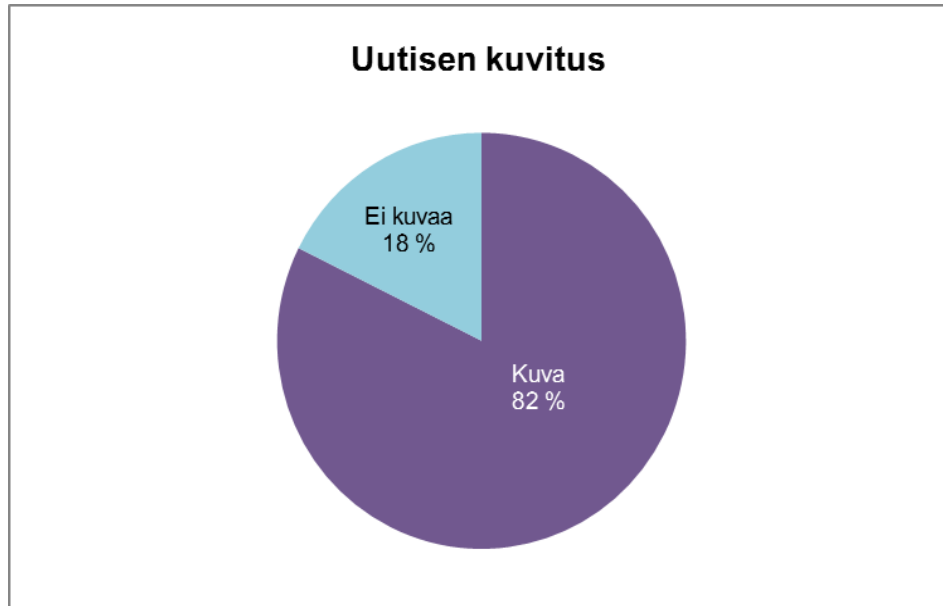
Juttupituuksien arvioinnissa käytin lehdissä käytössä olevaa tapaa, joka perustuu enimmäkseen merkkimääriin. Pikkujutuiksi luokittelin sellaiset, joissa merkkejä oli alle 800. Kakkosjuttujen mitat olivat noin 2000 merkkiin ja pääjutut sen yli. Sanomalehdissä erottelin kakkos- ja pääjuttuja myös sen perusteella, onko juttu sivun tai aukeaman suurin juttu eli pääjuttu. Tv-jutut arvioin pituuksien perusteella ja vertasin niitä kyseisen tv-lähetysten muiden juttujen pituuksiin. Reilu puolet jutuista oli siis pääjuttuja eli merkkimäärältään yli 2000 merkkiä (kuvio 7). Näistä pääjutuista yhdeksän kappaletta oli sanomalehdestä, kahdeksan verkkosivuilta ja yksi tv-uutisista.

Kuvio 7. Uutisjutut jaoteltu pituuksien mukaan

Kuuden jutun yhteydessä oli kainalojuttu. Niitä ei ole huomioitu luokitteluun.

Yli 80 prosenttia uutisjutuista oli kuvitettu (kuvio 8). Viisi kuvaton juttu olivat lyhyitä pikkujuttuja ja yksi kuvaton uutinen oli kakkostyyppin juttu.

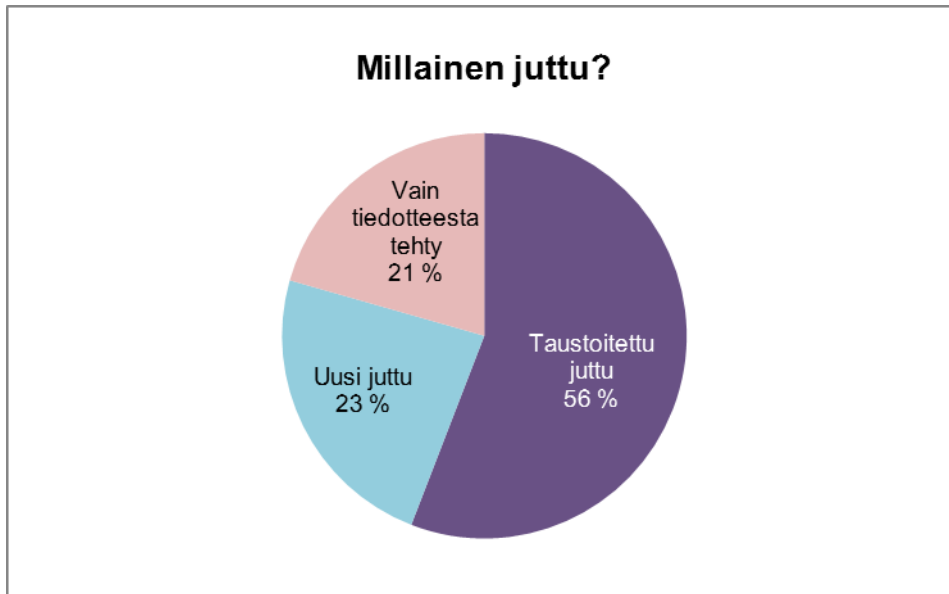
Kuvio 8. Kuvien esiintyminen uutisjutuissa

Vain kaksi uutista pääsi etusivulle asti. Molemmissa oli kyse pelastustoimen uudistuksesta. Karjalaisessa uudistus huomioitiin etusivulla pääjuttuna kuvan kanssa. Aamulehdessä puolestaan asiasta vinkattiin etusivulla.

3.9 Juttujen lähteet ja taustoitus

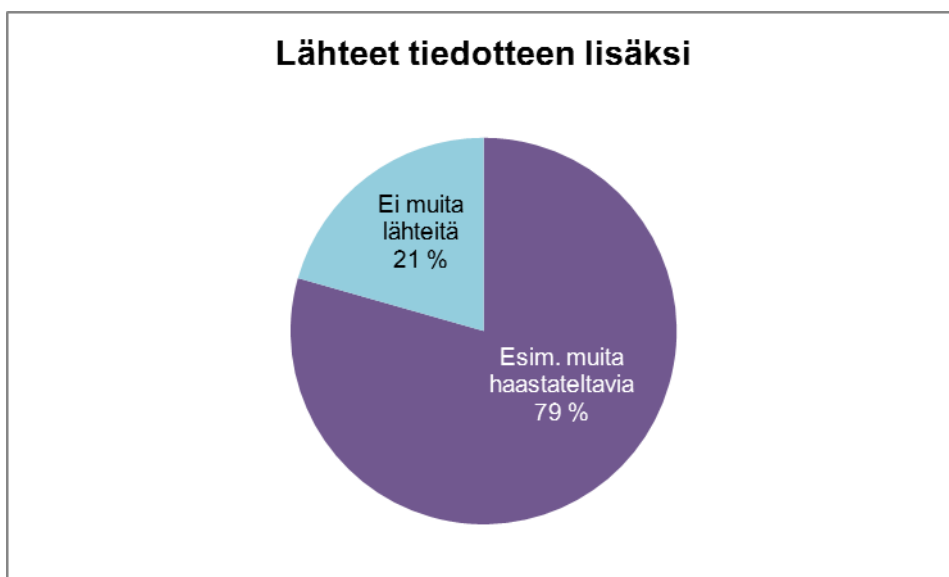
Uutisjutuista yli puolessa eli 19 kappaleessa on hyödynnetty tiedotetta, mutta lisäksi taustoitettu aihetta esimerkiksi haastatteluilla (kuvio 9). Tiedotetta on siis käytetty perustietolähteenä. Jutuista seitsemän perustui vain tiedotteen antiin eli tiedote on toiminut päälähteenä.

Kahdeksan juttua oli saanut inspiraationsa tiedotteesta eikä niinkään käsitellyt tiedotteen asiaa. Tässä yhteydessä laskin uusiksi jutuiksi vain sellaiset, jotka ilmestyivät tiedotteen julkaisun jälkeen, joten on tulkittavissa, että toimitukset ovat saaneet juttuaiheensa tiedotteen kautta.

Kuvio 9. Millainen juttu tiedotteen pohjalta on tehty?

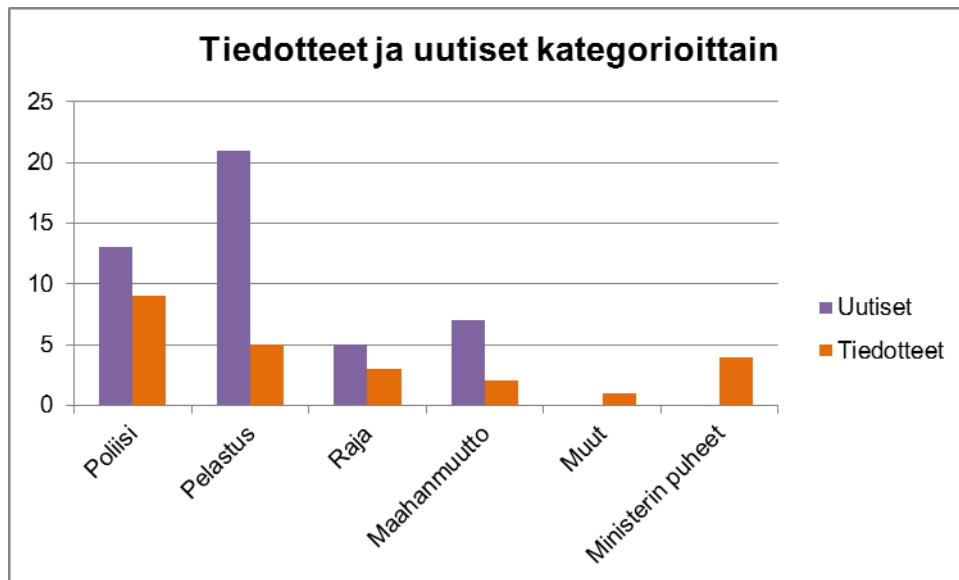
Neljä viideosaa uutisista sisälsi tiedotteen lisäksi muita lähteitä (kuvio 10). Useimmiten muut lähteet olivat haastateltavia.

Kuvio 10. Lähteiden käyttö uutisissa

Pelastusosastoon liittyvistä tiedotteista on uutisoitu selkeästi eniten seuranta-aikana (kuvio 11). Tähän on vaikuttanut hyvin paljon pelastuslaitosuudistuksesta tehty päätös. Kuitenkin tiedotteita on julkaistu eniten poliisiosaston asioista. Maahanmuutto-osastoon liittyvistä tiedotteista on uutisoitu myös suhteessa enemmän. Ministerin puheet on laitettu tässä yhdeksi kategoriaksi tiedotteiden luokittelun takia. Uutisia tästä aiheesta ei luonnollisesti ole julkaistu.

Tiedotteiden kategoriamääristä huomaa, että poliisi- ja pelastusosaston aiheet työllistävät eniten viestintäyksikköä. Nämä aiheet kiinnostavat myös mediaa. Huomioitavaa on, että muutamat tiedotteet etenkin ne, jotka luokiteltiin myös ministerin puheisiin, on laskettu useampaan kategoriaan. Myös monet uutiset, varsinkin harvaan asuttujen alueiden palveluihin liittyvät, on luokiteltu useimmiten sekä poliisi-, pelastus- että raja-kategorioihin.

Kuvio 11. Tiedotteet ja uutiset kategorioittain

4 Tiedotteiden ja uutisten analyysi

Teoriaosuudessa esiteltujen lähteiden (Juntunen 2011, 32; Leivonniemi 2010) mukaan toimittajille tärkeintä tiedotteessa on, että sillä on uutisarvoa eli se sisältää jotain uutta. Mielestäni kaikki sisäministeriön tiedotteet eivät sisältäneet riittävästi uutta tietoa. Varsinkin tiedotteet, joista ei uutisoitu, kertoivat liikaa jo aiemmin kerrottuja asioita. Tällaisia olivat monet puhetiedotteet. Tämä on tyypillistä, sillä puhetiedote koostetaan puheesta, johon on koottu tilanteeseen sopivia asioita, jotka ovat jo usein olleet julkisuudessa. Sisäministeriön (2011, 14) omassa ohjeistuksessa korostetaan, että tiedotteen on kerrottava uutinen tai vähintään uusi näkökulma vanhaan asiaan. Tästä päätellen omaa ohjeistusta ei aina täysin noudateta.

Sen sijaan hyvä esimerkki uutisarvosta on tiedote pysäköintivirhemaksujen korottamisesta (tiedote 4). Tässä tiedotteessa uutinen on tietyissä kunnissa nousevat maksut. Tätä tietoa ei ollut kerrottu missään aiemmin, ja uutinen koskettaa suurta osaa tiettyjen paikkakuntien asukkaita. Ja vertailun vuoksi kiinnostaa muilla paikkakunnilla autoilevia.

Kuten teoriaosuudessa todettiin, tiedotteet täytyy kohdentaa. Sisäministeriössä tiedotteet lähetetään kohdennetusti eli valitaan tietyt kohderyhmät, joille tiedote lähetetään. Esimerkiksi tiedote voidaan kohdentaa tiettyyn maakuntaan. Tällaisissa tiedotteissa maantieteellinen arvo nostaa tiedotteen uutisarvoa. Yksi keino mahdollisuuksien parantamiseen on tiedotteen muodon kohdentaminen vastaanottajalle. Tämä tosin vaatisi useita versioita samasta tiedotteesta, koska tiedotteet lähetetään niin monelle medialle. Uskon, että sisäministeriön kohdalla tämä toimisi vain, jos tiedote haluttaisiin hyvin spesifille alueelle.

Forssell ja Laurila (2007, 113–114) korostivat tiedotteen lähettäjän luotettavuutta. Sisäministeriö täyttää tämän kriteerin hyvin.

Uutisointiin vaikuttaa, kuinka nopeasti ja helposti juttuun saadaan haastateltavia. Lisätietojen antajat on mainittu jokaisessa sisäministeriön tiedotteessa. Sitä en tosin tiedä, miten hyvin he ovat tavoitettavasti. Aallon tutkimuksessa kävi ilmi, että tiedotteella vaikutettiin haastateltavien valintaan eli toimittajat haastattelivat lisätietojen antajia (2005, 120). Tämän tutkimuksen valossa uutisissa ei tosin montaa kertaa haastateltu tiedotteessa nimettyjä lisätiedon antajia: Karjalaisen pelastuslaitosuudistuksesta kertovassa uutisessa on haastateltu lisätietojen antajaa, Esko Koskista, ja Hs.fi:n verkkojutussa aselain muutoksista on haastateltu lisätietojen antajaa Mika Lehtosta.

4.1 Lähetysaika ja tiedotteen pituus

Lähdemateriaalin perusteella hyvä tiedotusajankohta on aamupäivä ja alkuviikko. Sisäministeriössä tiedotteita julkaistiin toiseksi eniten maanantaina (taulukko 1), mikä on hyvä. Torstaina julkaistiin eniten tiedotteita. Tämä on vähän hankalampi päivä, kun viikonloppu jo lähestyy. Läpimenneistä tiedotteista neljä lähetettiin maanantaina, ja nämä keräsivät yhteensä 21 uutista. Keskiviikkona lähetetty tiedote uutisoitiin (11 uutista), koska asia oli merkittävä. Sen sijaan torstaina ja perjantaina julkaistut tiedotteet poikivat vain yhden uutiset. Tiedotteet, joista ei uutisoitu lainkaan, lähetettiin pääasiassa loppuviikosta eli torstaisin tai perjantaisin tai sitten jos tiedote julkaistiin maanantaina, samana päivänä tuli muitakin tiedotteita.

Sisäministeriö lähettää tiedotteensa pääosin kello 10–15 (taulukko 2). Uutisiin päätyneet tiedotteet on lähetetty enimmäkseen kello 10:n ja 13:n aikaan (liite 2). Lähdemateriaalin (Leivonniemi 2010, 44–45) mukaan verkkomedioiden puolella iltapäivää pidettiin parempana tiedotusajankohtana. Yhden tiedotteen valossa tämä pitää paikkansa. Hs.fi uutisoi ainoana kello 14:n aikaan lähetetyn tiedotteen. Tiedotteet, joista ei uutisoitu, on lähetetty suurimmaksi osaksi puolenpäivän jälkeen. Tulosten valossa sisäministeriön tapauksessa merkitystä näyttäisi olevan enemmän julkaisupäivällä kuin kellonajalla.

Tiedotteen sopivaksi pituudeksi arvioitiin yksi A4 (Leivonniemi 2010, 39–40). Tätä mittaa noudattaa kymmenen tiedotetta eli 63 prosenttia. Läpimenneistä tiedotteista neljä pysyi suositellussa mitassa ja kolme oli enemmän kuin yhden A4:sen mittaisia. Yksi uutisoiduista tiedotteista (tiedote 12) oli yli kaksi sivua. Sisäministeriössä tiedotteet myös lähetetään sähköpostilla sekä toimituksen että toimittajan osoitteeseen, kuten lähdemateriaalissa toivottiin.

Toimittajien mielestä uutisointimahdollisuuksia voi parantaa antamalla uutisen yksinoikeudella (Huovila 1990, 50; Leivonniemi 2010, 44). Sisäministeriö ei julkishallinnon toimijana voi kuitenkaan lähteä tällaiseen toimintaan mukaan. Sen sijaan ministeriössä pidetään yllä hyviä suhteita toimittajiin esimerkiksi taustatilaisuuksia järjestämällä. ”Viime hetken tiedolla” ja skuupeilla läpäisee uutiskynnyksen helposti (Kuutti 2008, 212). Tutkimusaikana sisäministeriöllä ei ollut tarjota mullistavia viime hetken uutisia.

4.2 Tiedotteen rakenne ja kieli

Tiedotteelta odotetaan uutismaista rakennetta. Ministeriön tiedotteissa on otsikko, ingressi, leipäteksti ja tarvittaessa väliotsikot. Esimerkiksi ministeriön viestintäohjeistuksessa painotetaan, että uutisen on käytävä ilmi jo tiedotteen otsikosta ja ingressistä. Hyviä esi-

merkkejä uutismaisista tiedoteotsikoista ovat *Pysäköintivirhemaksut nousevat yhdeksässä kunnassa* (tiedote 4) ja *Pelastustoimen uudistus toteutetaan nykyisellä aluejaolla* (tiedote 6). Kaikissa tiedotteissa ei kuitenkaan ole yhtä selkeitä otsikoita. Otsikko *Ministeriryhmä päätti parannustoimista koskien tiedonvaihtoa ja perhesurmien estämistä* (tiedote 7) on pitkäkö eikö se ole konkreettinen, koska se ei kerro, mitä parannustoimia on tehty. Lisäksi ingressi ei ole tarpeeksi informatiivinen, koska siinä kerrotaan, että ryhmässä on käsitelty tiedonvaihtoa. Ingressi voisi alkaa ennemmin päätöksillä.

Tiedotteen kielen pitäisi olla helppoa ja ymmärrettävää. Sisäministeriön tiedotteissa on toisinaan pitkiä lauseita, vaikeahkoja sanoja ja liikaa virkakieltä. Hankalia sanoja, jotka eivät tekstin seassa kerro tavalliselle lukijalle, mistä on kyse, ovat muun muassa *yksityiset turvallisuuspalvelut* (tiedote 10) ja *poistumisturvallisuusselvitykset* (tiedote 15). Muita esimerkkejä virkakielestä ja erikoisista ilmaisuista ovat:

toimenpidesuositus (tiedote 12)
tulosseurantajärjestelmä, rajavartiomies, poliisimies (tiedote 13)
toimeenpanna (tiedote 2)
tullaan kehittämään (tiedote 13)

Tämä virke pudottaa lukijan kärryiltä, koska siinä käytetään samaa sanaa kahdesti:

Toimintamalli palkittiin marraskuussa Euroopan parhaana hankkeena, jossa kehitetään uusia **toimintamalleja**, joilla nykyisestä talouskriisistä selvitään (Tiedote 12).
Toimintamalli palkittiin marraskuussa Euroopan parhaana hankkeena. Siinä kehitetään toimintamalleja, joilla nykyisestä talouskriisistä selvitään. (korjaus ehdotus)

Lauseenvastikkeet ovat tyypillisiä virkakielelle. Virkkeen ymmärtäisi helpommin, jos siinä olisivat pää- ja sivulause.

Lupien voimassaoloaikaa pidentämällä pyritään joustavoittamaan rahanke-
räystoimintaa (Tiedote 14).
Rahankeräystoimintaa yritetään saada joustavammaksi siten, että lupien
voimassaoloaikaa pidennetään. (korjaus ehdotus)

Monet tiedotteet alkavat asetuksella tai esityksellä:

Sisäministeriö on antanut pysäköintivirhemaksuja koskevan asetuksen (Tiedote 4).
Valtioneuvosto on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esityksen am-
pumaratalaiksi sekä laeiksi ampuma-aselain ja eräiden siihen liittyvien lakien
muuttamisesta (Tiedote 9).

Tiedotteet sisältävät pitkiä lauseita:

Lääkärillä olisi jatkossa muun terveydenhuollon ammattihenkilön tapaan oi-
keus tehdä ilmoitus henkilöstä, jos hän potilasasiakirjojen ja henkilön tapaa-
misen perusteella katsoo henkilön olevan sopimaton ampuma-aseen, ase-
en osan, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitoon (Tie-
dote 9).

Sisäministeriössä nimetään kevään aikana myös poikkihallinnollisesti toimiva ihmiskaupan vastainen kansallinen koordinaattori, jonka tehtävänä on edistää yhteistyötä viranomaisten ja kolmannen sektorin toimijoiden välillä sekä tehdä yhteistyötä muiden valtioiden viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen kanssa (Tiedote 1).

Tiedotteen virkkeissä itää substantiivitauteja eli verbien tekemistä kuvataan substantiiveilla. Substantiivi *selkiyttäminen* kannattaisi vaihtaa verbiksi *selkiyttää*.

Esityksen pääasiallinen tavoite on yksityisiä turvallisuuspalveluita koskevan sääntelyn selkiyttäminen (Tiedote 10).

4.3 Uutisten näkökulmat

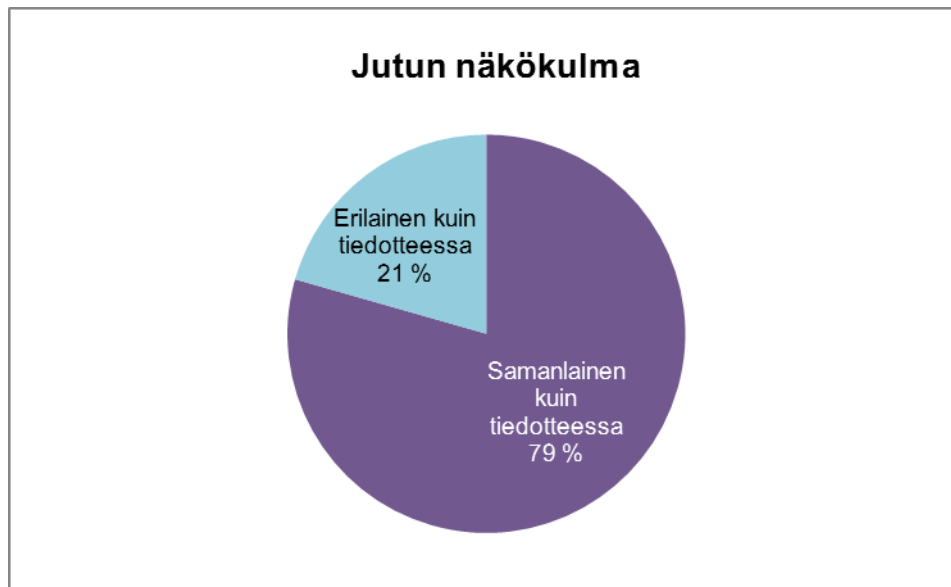
Suurimmassa osassa median uutisissa tyyli oli vastaavanlainen kuin tiedotteessa eli neutraalia asiatyyliä. Sen sijaan muutamissa uutisissa näkökulma oli päinvastainen tiedotteeseen nähden, jolloin lukija sai asiasta erilaisen käsityksen kuin mitä tiedotteella on haluttu ilmaista (kuvio 12). Mukaan on huomioitu vain pääjutut.

Svenska.yle.fi:n uutisessa *Brandstation i Helsingfors underbemannad var tredje dag* kerrotaan työntekijän näkökulmasta, mitä jatkuvat säästöt ja tiukennukset tekevät. Pelastustoimen uudistuksesta kertovassa tiedotteessa (tiedote 6) sanotaan, etteivät säästöt heikennä palvelutasoa. Uutisen näkökulma on täysin päinvastainen. Jutussa haastateltu pelastusjohtaja kritisoi tiukkaa budjettia, jonka takia paloasema on joka kolmas päivä alimiehitettynä.

Syyrialaispakolaisiin liittyvistä uutisista neljässä oli erilainen näkökulma kuin tiedotteessa (tiedote 5). Hs.fi:n, svenska.yle.fi:n ja mtv.fi:n ensimmäisessä jutussa asiaa käsiteltiin pakolaisten näkökulmasta. Mtv.fi:n toisessa uutisessa pakolaistenvaihtoa on käsitelty pakolaisia vastaanottavan kaupungin näkökulmasta.

Aamupostin suuronnettomuuksiin liittyvä uutinen erosi näkökulmaltaan tiedotteesta (tiedote 16). Tiedotteessa keskitytään Räsäsen puheeseen, jonka pointtina on, että onnettomuustilanteita täytyy harjoitella. Aamupostin pääjutussa haastatellut henkilöt kertovat onnettomuuksista, joissa ovat olleet pelastustöissä.

Hs.fi:n aselaista kertovassa uutisessa asiaa on käsitelty aseharrastajan näkökulmasta. Kun tiedotteessa (tiedote 9) puhutaan parannuksista, verkkouutisessa puhutaan tiukennuksista, jotka ovat negatiivisia harrastajalle.

Kuvio 12. Uutisten näkökulmat tiedotteisiin verrattuna

4.4 Millä tavalla uutisoitiin?

Medioissa oli selvästi havaittavissa jakautumista. Osa ei uutisoinut yleisaiheista, jotka koskivat koko maata. Sen sijaan aiheet, jotka liittyivät tiettyihin alueisiin tai paikkakuntiin, menivät läpi oman alueen medioissa. Parkkisakkouutiset noteerattiin niiden kuntien medioissa, joissa hinnat nousivat. Verkkosivuilla uutisoitiin helpommin tiedotteista. Yhtenä syynä tähän on se, että verkkoon tarvitaan jatkuvasti uutta materiaalia ja tällöin uutisen ei tarvitse kantaa montaa tuntia. Lisäksi verkossa tilaa on rajattomasti, joten toimitukset eivät joudu arvottamaan uutisia keskenään niin paljoa. Myös jos STT oli tarttunut johonkin aiheeseen, useassa maakuntalehdessä oli silloin STT:n tekemä juttu.

Jos tiedotteiden aiheet kelpasivat toimituksille, aiheista uutisoitiin melko pian. Aiheisiin reagoitiin samana päivänä (sanomalehdissä julkaisu tapahtui tietenkin seuraavana päivänä) tai sitten aiheista ei uutisoitu lainkaan. Poikkeuksena syyrialaispakolaiset ja muutama muu uutinen, joista kerrottiin myöhemmin. Jossain tapauksessa lehti oli kenties jo täynnä, minkä takia julkaisupäivää siirrettiin.

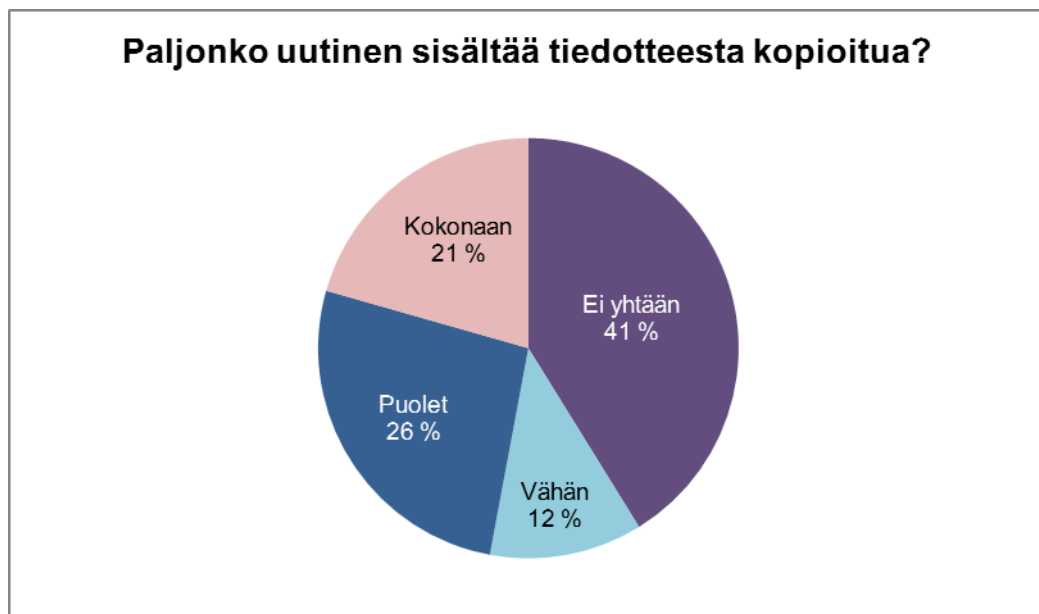
Seurasin uutispäivien vilkkautta. Moni sellainen päivä, jolloin tiedote ei päätynyt uutisiin, oli vilkas uutispäivä ja lähetykset täyttyivät muista aiheista. Tosin moni näistä tiedotteista ei olisi päätynyt uutiseksi, vaikka kyseessä olisi ollut rauhallisempi päivä. Tästä esimerkkinä, että tiedotteet rahankeräyslaista (tiedote 14) ja hoitolaitosten poistumisselvityksistä (tiedote 15) eivät läpäisseet uutiskynnystä, vaikka päivä oli uutisten osalta vähän rauhallisempi. Tähän on voinut vaikuttaa tosin se, että tiedotteet on lähetetty torstaina. Iloinen yllätys oli, että jos tiedote todella sisälsi uutisuusarvoa, se pääsi julki, vaikka päivä olisi ollut

uutisrintamalla erittäin vilkas. Tästä esimerkkeinä pysäköintivirhemaksuista (tiedote 4) ja pelastustoimenuudistuksesta (tiedote 6) kertovat tiedotteet.

4.5 Tiedotteen ja uutisen vertailu

Kuviossa 13 on esitetty, kuinka paljon uutinen sisältää tiedotteesta kopioitua sisältöä. Määritelmä *kokonaan* tarkoittaa, että uutisessa on ainoastaan tiedotteesta kopioituja virkeitä. *Puolet* tarkoittaa, että joko alle tai reilu puolet uutisen tekstistä on peräisin tiedotteesta. *Vähän* tarkoittaa, että vain kappale tai pari on kopioitu tiedotteesta. *Ei yhtään* tarkoittaa, että tiedotteesta on kopioitu vain muutamia sanoja eli vähemmän kuin yksi virke. Tähän luokitteluun on huomioitu vain pääjutut, ei kainalojuttuja.

Noin 40 prosenttiin uutisista eli kymmeneen pääjuttuun, kolmeen kakkosjuttuun ja yhteen pikkujuttuun ei ollut kopioitu tiedotteen sisältöä lainkaan. Näistä kahdeksan oli verkkosivuja, kolme sanomalehtiä ja kolme oli tv-uutisia. Uutiset, joihin oli kopioitu vähän tiedotteen tekstiä, olivat kaikki pääjuttuja (neljä kappaletta). Näistä kolme oli sanomalehtiä ja yksi verkkosivu. Neljän pikkujutun, kahden kakkosjutun ja kolmen pääjutun sisällöstä puolet oli peräisin tiedotteesta. Näistä kuusi oli sanomalehtiä ja kolme oli verkkosivuja. Viiden kakkosjutun, yhden pikkujutun ja yhden pääjutun sisältö oli kokonaan kopioitu tiedotteesta. Näistä neljä oli sanomalehtiä ja kolme oli verkkosivuja.

Kuvio 13. Miten paljon uutinen sisältää tiedotteesta kopioitua aineistoa?

4.5.1 Pysäköintivirhemaksut

Ensimmäinen uutisoitu tiedote *Pysäköintivirhemaksut nousevat yhdeksässä kunnassa* (tiedote 4) on julkaistu maanantaina 24. maaliskuuta kello 11 aikaan. Tiedotteen läpi me-
noon ovat vaikuttaneet uutiskriteereiden kannalta aiheen **tuoreus** (päättös on juuri tehty),
läheisyys (maksut nousevat tietyillä paikkakunnilla), **selkeys** (sisältö on helppo ymmär-
tää), **relevanssi** (vaikuttaa suoraan paikkakunnalla autoileviin) ja **faktisuus** (tarkat paik-
kakunnat ja rahasummat).

Uutisointiin on varmasti vaikuttanut sekin, että aiheella on vaikutusta monen kansalaisen
elämään. Tiedote on lähetetty myös sopivaan aikaan. Maanantaisin toimituksissa on hil-
jaisempaa ja koska tiedote on julkaistu aamupäivällä, sille on vielä ollut tilaa seuraavan
päivän lehtiin ja verkkoon se on ollut helppo kopioida. Koko maata kattavaan uutisointiin
tiedotteesta ei ole sen paikkakuntasidonnaisuuksien vuoksi.

Mtv.fi:n ja Lapin Kansan uutiset parkkisakkojen noususta on kopioitu lähes sanatarkasti
tiedotteesta, ingressikin on sama. Tiedotteesta on jätetty pois vain kolme virkettä ja vaih-
dettu muutama sana ja otsikko. *Kuntien esitysten mukaisesti* -ilmaus on jätetty pois
mtv.fi:n uutisesta. Lisäksi uutisista on jätetty pois tieto Lappeenrannan korotuksen hyl-
käämisestä sekä nämä virkkeet:

Ennen asetuksen antamista sisäministeriö pyytää esityksiin poliisilaitoksen
lausunnon. Sisäministeriö lähettää myöhemmin keväällä kunnille menettely-
ohjeet korotusesityksen tekemiseksi. (Tiedote 4.)

Tällainen suora kopiointi ja nopea editointi ovat tyypillistä verkkojutuille, mutta myös pikku-
jutuille. Uutinen saadaan nopeasti julkaistua. Mtv.fi:n ja Lapin Kansan otsikot ovat ainoat,
joissa *pysäköintivirhemaksu* on vaihdettu *parkkisakoksi*. Otsikkoa muuttamalla juttu ei
näytä kopioidulta ja onhan parkkisakko-ilmaus toimittajien (Leivonniemi 2010, 39) toivoma
yleiskielinen vaihtoehto virkakieliselle pysäköintivirhemaksulle.

Parkkisakko nousee monessa kunnassa (Mtv.fi 24.3.2014).
Parkkisakko nousee myös Rovaniemellä (Lapin Kansa 25.3.2014).

Tiedotteen tarkka päiväys on muutettu uutisissa:

Pysäköintivirhemaksut nousevat yhdeksässä kunnassa 1.5.2014 (Tiedote 4).
Parkkisakot nousevat yhdeksässä kunnassa toukokuun alussa (Mtv.fi
24.3.2014).
Iisalmi korottaa pysäköintivirhemaksua 30 eurosta 40 euroon 1. toukokuuta
alkaen (Savon Sanomat 25.3.2014).

Lapin Kansa on paikallistanut juttuaan poimimalla siihen verkkosivujen keskustelupalstalta
kommentteja. Myös Savon Sanomien uutinen on kopioitu tiedotteesta, mutta siitä on tehty
lyhyempi versio keskittyen enemmän Iisalmeen ja vaihtaen otsikko ja ingressi. Sen sijaan

yle.fi:n julkaisemat kaksi uutista on kirjoitettu tiedotteen pohjalta kopioimatta suoraan kokonaisia lauseita. Rovaniemeen liittyvään uutiseen on poimittu faktat tiedotteesta. Lappeenranta koskevassa uutisessa viitataan vain yhteen tiedotteen virkkeeseen:

Myös Lappeenranta esitti pysäköintivirhemaksun korottamista 60 euroon, mutta poliisilaitos ei tässä vaiheessa puoltanut maksun korottamista (Tiedote 4).

Sisäasiainministeriö ei antanut Lappeenrannalle lupaa korotta pysäköintivirhemaksua nykyisestä viidestäkymmenestä kuuteenkymmeneen euroon. Kaakkois-Suomen poliisilaitokselta ei tullut puoltoa korotukselle. (Yle.fi 24.3.2014.)

4.5.2 Syyrialaispakolaiset

Toinen uutisoitu tiedote *Sisäministeri Räsänen syyrialaispakolaisten valintamatkalle Jordaniaan* (tiedote 5) on julkaistu parkkisakkotiedotteen kanssa samana maanantaina kello 13 aikaan. Tiedote on muihin verrattuna lyhyt sisältäen vain kolme kappaletta – tosin tiedotteessa linkitetään Räsänen blogiin, josta saa lisätietoa. Tämä tiedote oli haasteellinen arvioitavaksi, koska uutisointi ei ollut ennakkouutisointia reissusta eikä liittynyt Räsäseen. Räsänenhän jättäytyi matkalta pois hallituksen kehysriihineuvotteluiden takia (Sisäministeriö 2014). Kukaan muu taho ei kuitenkaan tiedottanut aiheesta, joten näyttää siltä, että aihe juttuihin on saatu sisäministeriön tiedotteesta.

Tiedotteesta uutisointiin ovat vaikuttaneet **selkeys** (selkeitä faktoja pakolaismääristä), **odottamattomuus** (suomalaisviranomaiset valitsevat pakolaiset haastatteleamalla jokaisen), **eliittihenkilöt** (Päivi Räsänen) ja **faktisuus** (tarkat määrät otettavista pakolaisista ja henkilöiden nimet). Lisäksi valintamatkasta näytetään kertovan avoimesta, mikä on josain suhteessa yllättävääkin. Aihe koskettaa myös suomalaisia ja on ajankohtainen, sillä pakolaismääristä käydään keskustelua aika ajoin ja mielipiteet jakautuvat.

Tiedotteesta uutisointiin selkeästi jälkikäteen (ensimmäiset uutiset kolmen päivän kuluttua), mutta tämä johtui siitä, että valintamatka alkoi vasta kaksi päivää tiedotteen julkaisun jälkeen. Jordanian pakolaisleiriltä tehtiin lukuisia uutisia muutaman viikon ajan ja pakolaisia haastateltiin paljon. Useammat toimitukset olivat lähettäneet toimittajansa Jordaniaan, joten se on yksi syy, miksi samasta aiheesta julkaistiin useana päivänä juttuja. Tämän tiedotteen kohdalla uutisointipäivät hajaantuivat eniten, uutisia julkaistiin 27.3.–2.4.2014.

Syyrialaispakolaisten valintaan liittyvissä jutuissa oli vain vähän kopioitu osia tiedotteesta. Kopioidut osat liittyivät otettaviin pakolaismääriin. *Ottaa vastaan* -ilmaus on vaihdettu arkisemmiksi verbeiksi *tulla* ja *valita*.

Suomi ottaa tänä vuonna vastaan 1050 kiintiöpakolaista, joista noin puolet on syyrialaisia. Nyt toteutettavan matkan aikana on tarkoitus täyttää ensimmäiset 250 paikkaa syyrialaisille varastusta kiintiöstä. (Tiedote 5.) Syyriasta tulee tänä vuonna 500 pakolaista. Heistä 300 tulee aiemmin sovittun 750 kiintiöpakolaisen lisäksi. (Mtv.fi 1. 28.3.2014.) Maahanmuuttovirasto valitsee tällä reissulla 250 syyrialaista kiintiöpakolaista, myöhemmin toukokuussa valitaan toiset 250 syyrialaista (Svenska.yle.fi 28.3.2014). Syyrian hädän takia Suomen pakolaiskiintiötä kasvatettiin tänä vuonna 300:lla, 1050:een. Kaikkiaan syyrialaisia kiintiöpakolaisia on määrä tulla 500. (Hs.fi 28.3.2014.) Tällä ensimmäisellä kierroksella oli tarkoitus täyttää ensimmäiset 250 paikkaa syyrialaisille varastusta kiintiöstä (Aamuposti 2.4.2014).

Samantyylinen otsikko kuin tiedotteessa oli vain yhdessä uutisessa:

Sisäministeri Räsänen syyrialaispakolaisten valintamatkalle Jordaniaan (Tiedote 5).
Suomalaisviranomaiset valitsevat syyrialaispakolaisia Jordaniassa (Mtv.fi 1. 28.3.2014).

Muista uutisista poiketen Aamupostin juttu on taustoitettu uutinen tiedotteesta. Muiden uutiset olivat uusia juttuja, joihin on saatu inspiraatio ministeriön tiedotteesta. Aamupostin uutisessa tiedote on kopioitu lähes kokonaan ja ingressikin on samantyyppinen – toki sanamuotoja on muokattu, koska Räsänen ei osallistunutkaan valintamatkalle. Lisälähteenä on käytetty Räsänen blogia sekä sisäministeriön verkkouutista (2014). Tiedotteen ingressin ensimmäinen virke on pilkottu Aamupostin jutussa useampaan osaan:

Sisäministeri Päivi Räsänen matkustaa Jordaniaan 26.–29.3.2014 osallistukseen Maahanmuuttoviraston, UNHCR:n ja IOM:n järjestämälle syyrialaispakolaisten valintamatkalle (Tiedote 5).

Ingressi: Sisäministerin oli määrä osallistua Syyrian pakolaisten valintaan (Aamuposti 2.4.2014).

1. kappale: Riihimäkeläisen sisäministeri Päivi Räsänen (kd.) piti osallistua Jordaniassa Suomen kiintiöpakolaisten valintaan, mutta matka peruuntui viime hetkellä (Aamuposti 2.4.2014).

3. kappale: Hänet oli kutsuttu 26.–29.3. Jordaniaan (Aamuposti 2.4.2014).

5. kappale: Kyseessä oli Maahanmuuttoviraston, UNHCR:n ja IOM:n järjestämä matka (Aamuposti 2.4.2014).

Tiedotteen ingressin toinen virke on tiivistetty Aamupostin jutussa:

Ministeri Räsänen seuraa pakolaisten valintaa Jordaniassa ja vierailee Za'atarin pakolaisleirillä. Matkansa aikana Räsänen tapaa myös Jordanian sisäministerin Hussein Majalin sekä suunnitteluministeri Ibrahim Saifin. (Tiedote 5.)

Räsänen oli tarkoitus vierailla Za'atarin pakolaisleirillä ja tavata Jordanian sisäministeri Hussein Majal ja suunnitteluministeri Ibrahim Saif (Aamuposti 2.4.2014).

4.5.3 Pelastustoimen uudistus

Kolmas uutisoitu tiedote *Pelastustoimen uudistus toteutetaan nykyisellä aluejaolla* (tiedote 6) julkaistiin keskiviikkona 26. maaliskuuta kello 13:n jälkeen. Uutiskriteereiden mukaan

uutisointia ovat tukeneet jatkuvuus (pelastustoimen rakenneuudistusta on käsitelty jo aiemmin), **tuoreus** (päätos on tehty vasta), **läheisyys** (koskettaa alueellisesti ympäri Suomen), **odottamattomuus** (aluejaon muutoshanke peruttiin), **relevanssi** (vaikuttaa suoraan ihmisten elämään) ja **faktisuus** (tilannekeskusten määrät, rahasummat, aikarajat).

Keskiviikko on vielä kohtuuhyvä tiedotteen lähetyspäivä eikä kellonaikakaan ole ollut liian myöhäinen. Lisäksi tiedotettava asia on kiinnostava, ei sidoksissa vain tiettyyn paikkakuntaan ja koska aiheesta on käyty aiemmin keskustelua, tiedote on todella ylittänyt uutiskynnyksen.

Otsikointi vaihteli siten, että osassa korostettiin sitä, että pelastuslaitoksia ei karsitakaan ja osassa taas tuotiin esille, että tilannekeskuksia tulee enintään 11. Tiedotteen otsikossa nykyinen aluejako tuotiin esille ja tilannekeskusten määrä itse tekstissä. Uutisten otsikossa nykyinen laitosten määrä on kerrottu konkreettisesti:

Pelastustoimen uudistus toteutetaan nykyisellä aluejaolla (Tiedote 6).
Pelastuslaitokset pysyvät 22 kappaleessa (Svenska.yle.fi 26.3.2014).
22 pelastuslaitosta myös tulevaisuudessa (Yle Fem 26.3.2014).

Suunnitelmien muutos ja nykyisen aluejaon säilyminen oli yllätys. Tämä huomioitiin otsikoinnissa:

Pelastustoimen aluejaon muutoshanke peruttiin – kunnat vastustivat (Yle.fi 26.3.2014).
Pelastuslaitoksia ei karsitakaan (Karjalainen 27.3.2014).
Pelastuslaitoksia ei yhdistetä isommiksi laitoksiksi (Savon Sanomat 27.3.2014).

Uutisissa tiedotteen ingressi on käännetty negatiiviseen muotoon eli ilmaisuihin *peruuntuminen*, *ei yhdistetä* ja *ei toteudu*. Lisäksi ingressistä on jätetty pois *esitys*-sana ja käytetty lyhyempää *kehysriihi*-sanaa.

Hallitus päätti sisäministeriön esityksestä **julkisen talouden suunnitelmas- ta käymissään neuvotteluissa**, että pelastustoimen rakenneuudistus toteutetaan nykyisellä aluejaolla (Tiedote 6).
Hankkeen peruuntuminen varmistui hallituksen tiistaina päättyneessä **kehysriihessä**. Sisäministeriön kaavailema pelastustoimen rakenneuudistus toteutetaankin nykyisellä aluejaolla. (Yle.fi 26.3.2014.)
Hallitus on päättänyt sisäministeriön esityksestä, ettei pelastuslaitoksia yhdistetä isommiksi alueiksi (Savon Sanomat 27.3.2014).
Sisäministeriön ehdotus uusista pelastuslaitoksista ei toteudu (Svenska.yle.fi 26.3.2014).

Uutisissa tiedotteen sanomaa on selkiytetty ja käytetty eri verbejä. *Tarkentua*-verbi on muutettu *ratketa*-verbiin. *Ministeriö tarkensi* -ilmaus on vaihdettu isompaa muutosta kuvaavaan *muutti*-sanaan. Kehittää-verbin sijaan on käytetty supistaa-verbiä, jolloin tuodaan esille se, että henkilöstöä vähennetään.

Pelastustoimen tilannekeskusten lopullinen määrä tarkentuu myöhemmin sote-uudistuksen suunnittelun yhteydessä (Tiedote 6).
Tilannekeskusten lopullinen määrä ratkeaa myöhemmin (Yle.fi 26.3.2014).

Sisäministeriö tarkensi esitystään (Tiedote 6).
Sisäministeriö muutti ehdotustaan (Aamuposti 28.3.2014).

Pelastuslaitosten johtamisjärjestelmää ja henkilöstörakennetta kehitetään edelleen siten, että miehistön suhteellinen osuus koko henkilöstössä kasvaa (Tiedote 6).
Sisäministeriön mukaan pelastuslaitosten hallintoa on edelleen tarkoitus supistaa niin, että miehistön suhteellinen osuus koko henkilöstöstä kasvaa (Savon Sanomat 27.3.2014).

Sekä yle.fi:n että svenska.yle.fi:n uutiset ovat lyhennetyt versiot tiedotteesta ja siinä mainitusta lausuntojen yhteenvedosta. Virkkeitä on vähän muokattu ja ingressi ja otsikko on vaihdettu. Aamulehdessä, Ilkassa ja Lapin Kansassa on julkaistu STT:n pikku-utinen, jossa on kopioitu yli puolet tiedotteesta ja lisätty omaa faktaa. Hämeen Sanomissa on vastaava uutinen, mutta siihen on lisätty paikallista tietoa. Näissä neljässä uutisessa otsikot ja ingressit ovat erilaiset kuin tiedotteessa.

Kankeita kapulakielisiä ilmauksia (*käynnisti virkamiesselvityksen*) on editoitu toimituksissa:

Sisäministeri Päivi Räsänen käynnisti virkamiesselvityksen viidestä pelastustoimen tilannekeskuksesta, jotka perustettaisiin yhteistyössä sote-alueiden kanssa (Tiedote 6).
Seuraavaksi selvitetään, voisiko tilannekeskuksista viisi perustaa yhteistyössä sote-alueiden kanssa (Ilkka 27.3.2014).

Virkakielelle ominainen lauseenvastike on muutettu sivulauseeksi, jotta virkkeestä tulee ymmärrettävämpi:

Rakenneuudistuksen tavoitteena on saavuttaa pysyvä, vähintään 7,5 miljoonan euron vuosittainen säästö palvelutasoa heikentämättä vuoteen 2017 mennessä (Tiedote 6).

Rakenneuudistuksen tavoitteena on saavuttaa pysyvästi 7,5 miljoonan euron vuosittainen säästö vuoteen 2017 mennessä ilman, että palvelutaso heikkenee (Aamulehti 27.3.2014).

Sisäministeriö tukee muutosta uudistamalla pelastustoimen johtamisohjeen (Tiedote 6).

Ministeriö uusi lähiaikoina pelastustoimen johtamisohjeen, jotta virkajärjestelyjä laitoksilla voidaan keventää (Savon Sanomat 27.3.2014).

Aluehallintovirastot valvovat, että pelastustoimen palvelutaso ei heikkene rakenteellisten uudistusten toteuttamisen myötä (Tiedote 6).

Aluehallintovirastot valvovat, että pelastustoimen palvelutaso ei heikkene (Aamuposti 28.3.2014).

Mielenkiintoista uutisoinnissa on se, että jokaisessa uutisessa kerrotaan alueellisia pelastuslaitoksia olevan jatkossa edelleen 22. Tiedotteessa tätä lukumäärää ei mainita, vaikka

kyseessä on hyvin oleellinen tieto. Tiedotteessa kerrotaan vain nykyisen aluejaon säilyvän. Monessa uutisessa on lisäksi selitetty, mitä tilannekeskus tarkoittaa. Tiedotteesta tästä ei ole mainintaa.

Tiedotteessa ilmaistaan neutraalisti yksi syy muutosten peruuttamiseen viittaamalla lausuntokierrokseen. Sen sijaan uutisissa syy kerrotaan suoraan:

Maaliskuussa päättyneellä lausuntokierroksella selvisi, että etenkin monet kunnat vastustivat muutosta (Savon Sanomat 27.3.2014).

Karjalaisessa pelastustoimen uudistus pääsi etusivulle yhdessä muiden kehysriihipäätösten kanssa. Itse juttu on paikallistettu keskittymällä Pohjois-Karjalan pelastuslaitokseen tuleviin vaikutuksiin. Mielenkiintoista on, että jutussa on haastateltu (*Räsänen kommentoi Karjalaiselle*) Päivi Räsästä, jonka sitaatti on täysin sama virke kuin tiedotteen ingressissä. Ainoastaan *sisäministeriö tarkensi esitystään* -ilmaus on vaihdettu *tarkensimme esitystämme* -muotoon. Karjalainen on haastatellut tiedotteessa lisätietojen antajaksi merkittyä pelastusylijohtaja Esko Koskista. Myös Aamupostissa uutinen pääsi etusivulle.

4.5.4 Aselaki

Neljäs uutisoitu tiedote *Lakimuutoksilla parannetaan aseturvallisuutta ja edistetään ampuharrastuksen turvallisuutta* (tiedote 9) julkaistiin torstaina 3. huhtikuuta kello 14 aikaan. Uutiskriteereistä täyttyvät **tuoreus** (esitys tehty samana päivänä), **relevanssi** (vaikuttaa oleellisesti aseharrastajiin) ja **faktisuus** (tarkat asemäärät ja aseiden mitat). Koska kyseessä on vasta esitys, moni voi jättää uutisoimatta ja odottaa lopullista päätöstä. Aihe on kiinnostava ja usein median keskusteluihin nouseva – vähintäänkin rikosten yhteydessä. Tiedotusajankohtana torstai voi olla liian myöhäinen pienemmälle uutiselle.

Hs.fi:n verkkouutinen on STT:n tekemä juttu, jossa on kopioitu tiedotteen kolmen ensimmäisen kappaleen tekstiä ja lisätty nykylain ohjeistuksia. Otsikko ja ingressi ovat erilaiset. Tiedotteen otsikossa puhutaan parannuksista, kun taas hs.fi:n uutisen näkökulma on konkreettisempi ja negatiivinen harrastajien suhteen (säännöt hankaloittavat ja nostavat harrastuksen hintaa): *Aseiden säilyttämiseen on luvassa tiukennuksia*.

Hs.fi:n jutussa tiedotteen sanomaa on yksinkertaistettu jättämällä sanoja pois ja kääntämällä kielteinen ilmaus:

Jatkossa ampuma-aseen säilyttäminen ei olisi enää mahdollista siten, että ase tai sen osa ei olisi lukittuna tai lukitussa paikassa (Tiedote 9).
Hallitus esittää, että aseita pitäisi säilyttää niin, että joko koko ase tai ainakin osa siitä olisi lukittuna tai lukitussa tilassa (Hs.fi 3.4.2014).

Jos luvanhaltijalla on säilytettävänä enemmän kuin viisi asetta, aseet olisi säilytettävä hyväksytyssä turvakaapissa tai poliisilaitoksen hyväksymissä säilytystiloissa (Tiedote 9).

Jos luvanhaltijalla on yli viisi asetta, hänen tulee säilyttää ne jatkossa joko hyväksytyssä turvakaapissa tai poliisin hyväksymässä säilytystilassa (Hs.fi 3.4.2014).

Uutiseen on haastateltu sisäministeriön lisätietojen antajaa asehallintopäällikkö Mika Lehtosta.

4.5.5 Harvaan asutut alueet

Viides uutisoitu tiedote *Harva-alueilla tarvitaan yhteistyötä viranomaisten ja vapaaehtoisten välillä* (tiedote 12) julkaistiin maanantaina 7. huhtikuuta kello 10. Ja samasta aiheesta kertova ministerin puhetiedote *Ministeri Räsänen: Viranomaisilla tulisi olla yhteinen suunnitelma harvaan asuttujen alueiden palveluiden turvaamisesta* (tiedote 13) vain neljä minuuttia myöhemmin. Uutisoitiin vaikuttaneita uutiskriteereitä ovat **tuoreus** (raportti julkaistu samana päivänä), **läheisyys** (tilaisuus Rovaniemellä), **odottamattomuus** (raportissa yllättäviäkin tuloksia), **relevanssi** (koskettaa harvaan asutuilla alueella asuvia) ja **eliittihenkilöt** (Päivi Räsänen). Viikonpäivä ja kellonaika ovat otolliset läpimenoille. Aihe on kiinnostava, sillä Suomessa on paljon harvaan asuttuja alueita ja väki kaikkoo maalta kaupunkiin. Lisäksi Rovaniemellä järjestettiin tilaisuus, jossa tiedotteiden aiheita käsiteltiin. Tämä on voinut lisätä uutisointia. Tiedotteiden miinuksena on se, että molemmat ovat pitkiä, toinen yli kaksi sivua.

Neljässä pääjutussa ja yhdessä kainalossa on nostettu otsikkoon vapaapalokuntien kiihtuminen. VPK-lyhennettä on käytetty seitsemässä uutisessa. Tiedotteen lauseenvastikkeet on poistettu monesta uutisesta ja passiivin paikalle etsitty aktiivinen tekijä.

Järjestöjen tulisi tehostaa uusien jäsenten rekrytoimista vapaaehtoiseen palokuntatoimintaan hyödyntäen uusinta tutkimusta, joka tuo tietoa muun muassa motiiveista osallistua vapaaehtoiseen palokuntatoimintaan (Tiedote 12).

Raportti esittää, että järjestöjen tulisi tehostaa uusien jäsenten rekrytoimista VPK-toimintaan niin, että siinä hyödynnetään uusinta tutkimusta (Yle.fi 1. 7.4.2014).

Siinä listataan kahdeksan toimenpidesuosituksen harvaan asuttujen alueiden turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen lisäämiseksi (Tiedote 12).

Työryhmä listasi toimenpidesuosituksia, joilla parannetaan harvaan asuttujen seutujen turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta (Yle.fi 1. 7.4.2014).

Pitkäaikaista sitoutumista vältellään (Tiedote 12).

Ihmiset välttelevät pitkäaikaista sitoutumista (Yle.fi 1. 7.4.2014).

Sekä hs.fi:n että yle.fi:n toisessa uutisessa *harvaan asutut alueet* on vaihdettu *syväseuduiksi* ja hs.fi:n uutisessa yhteistyön *lisääminen* on vaihdettu *tiivistämiseksi*. Hs.fi:n juttu

on toimituksessa muokattu STT:n juttu, ja siinä on hyödynnetty enimmäkseen raporttia, mutta tiedotettakin on kopioitu. Uutisesta on editoitu liika toisto (turvallisuustyö) pois ja lyhennetty virkkeitä:

Kylien turvallisuussuunnitelmia on tehty viime vuosien aikana yhä enemmän ja ne ovat lisänneet kylien turvallisuutta ja kyläläisten turvallisuuden tunnetta. Parhaiten kylien turvallisuustyö onnistuu silloin, kun kunnan ja muut viranomaiset tukevat sitä. Raportissa suositellaan, että kylien turvallisuustyötä tulisi jatkaa ja huolehtia, että se on kiinteä osa kunnan turvallisuustyötä. Kyläläisten kannalta on tärkeää, että he kokevat pääsevänsä vaikuttamaan oman kylän arjen turvallisuuteen. (Tiedote 12.)

Kylien turvallisuussuunnitelmia on tehty viime vuosina yhä enemmän. Raportin mukaan viranomaisten pitäisikin tukea kylien turvallisuustyötä ja varmistaa, että se on osa kunnan ja laajempien alueiden turvallisuutta. Turvallisuuden uskotaan paranevan, kun ihmiset pääsevät aidosti vaikuttamaan ja rakentamaan yhdessä turvallisempaa arkea. (Hs.fi 7.4.2014.)

Mtv.fi:n juttu on toimittajan muokkaama STT:n uutinen. Toisesta tiedotteesta on otettu yksi lause liittyen viranomaisten yhteistyöhön ja toisesta on kopioitu Räsäsen puheen sitaattia. Sama STT:n uutinen on julkaistu Ilkassa kainalona ja pääjuttuna Kalevassa, Keski-suomalaisessa ja Lapin Kansassa. Ilkan pääjuttuun on haettu paikallisuutta haastattele-malla Luopajärven asukkaita kylänsä turvallisuudesta. Monimutkainen ja pitkä virke on kirjoitettu ytimekkääksi:

Eduskunnan käsittelyssä on parhaillaan rajavartiolain muutosesitys, jossa esitetään, että rajavartiomies voisi yhteispartiossa poliisimiehen kanssa suorittaa välttämättömiä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen tehtäviä samoin valtuuksin kuin poliisimies (Tiedote 13).

Eduskunnan käsittelyssä on muutosehdotus, jolla lisättäisiin partiossa olevan rajamiehen valtuuksia (Kaleva 8.4.2014).

Tiedotteen virke on jaettu kahdeksi virkkeeksi. Tämä on tietysti pidentänyt ilmaisua, mutta ennen kaikkea selkeyttänyt. Ilmaisua *istumassa samaan autoon* on tosin liian arkikielinen itse tiedotteeseen, mutta keventää hyvin uutista.

Valmistelussa on myös valtiosopimus, joka mahdollistaisi Suomen ja Ruotsin poliisin yhteispartioinnin Tornionjoen laaksossa ja sen lähialueilla (Tiedote 13).

Länsirajalla Tornionjokilaaksossa Ruotsin ja Suomen poliisit ovat istumassa samaan autoon. Valmistelussa on valtiosopimus, joka mahdollistaisi yhteispartioinnin. (Keskisuomalainen 8.4.2014.)

Aamupostin uutiseen on kopioitu suoraan puhetiedotteesta neljä kappaletta (kaksi ensimmäistä, viides ja kuudes). Ingressi on sama, mutta otsikko sentään eri. Aamupostin uutisesta on jätetty tiedotteen ingressin toinen virke ja *PORA III* -maininta pois. Uutisten pääjuttujen näkökulmat olivat tiedotteen kaltaiset. Sen sijaan Kalevan, Keskisuomalaisen ja Lapin Kansan kainalojutuissa utsjokelainen kritisoi poliisien vähentyneitä resursseja ja pitkiä viiveitä.

4.5.6 Suuronnettomuudet

Seitsemäs uutisoitu tiedote *Ministeri Räsänen: Suuronnettomuuksiin varautumista pitää suunnitella ja harjoitella* (tiedote 16) julkaistiin perjantaina 11. huhtikuuta kello 15 aikaan. Uutiskriteereistä tiedotteesta näkyvät **tuoreus** (suuronnettomuuspäivät samana päivänä), **läheisyys** (päivät pidettiin Hyvinkäällä) ja **eliittihenkilöt** (Päivi Räsänen). Aihe on ajan-kohtainen, sillä suuronnettomuuksia on sattunut ulkomailla viime vuosina, esimerkiksi juna- ja laivaonnettomuuksia. Kyseessä on puhetiedote, joista uutisoidaan harvemmin.

Aamupostin pääjuttu on tiedotteesta erillinen uutinen, myös näkökulmaltaan. Uutisessa haastatellaan henkilöitä heidän onnettomuuspaikkakokemuksistaan. Otsikko tosin on samankaltainen kuin tiedotteesta:

Ministeri Räsänen: Suuronnettomuuksiin varautumista pitää suunnitella ja harjoitella (Tiedote 16).
Suuronnettomuuden pelastustyöt vaativat harjoittelua (Aamuposti 12.4.2014).

Sitä vastoin Aamupostin kainalo on suoraan kopioitu tiedotteesta, jättämällä pari viimeistä kappaletta pois. Kainalon otsikko on eri. Kainalojuttuun on tehty seuraavat muokkaukset: Tiedotteen *tänään* on vaihdettu lehdessä *perjantaiksi*. Tiedotteen *teemaksi on valittu* - ilmaus on uutisessa muodossa *teema on*. Lisäksi tiedotteen *että ei* -muoto on uutisessa vaihdettu joka kerta muotoon *ettei*.

4.6 Miksi kaikista tiedotteista ei uutisoitu?

Sisäministeriössä julkaistiin muutamina päivinä useita tiedotteita, osa vielä todella peräkkäin. Tämä on tehnyt hallaa tiedotteille. Toimitusten on valittava, mikä tiedotteista valitaan uutisoitavaksi, koska useaa uutista ei kärsi julkaista samalta organisaatiolta, paitsi jos tarjolla on ”isoja uutisia” tai jos uutiset saa koottua samaan uutispakettiin. Uutisen julkaisuun vaikuttavat uutiskriteerit, uutistarjonnan määrä ja laatu sekä rajattu tila (Kuutti 2008, 211). Julkaisematta jääneet tiedotteet eivät täyttäneet tarpeeksi uutiskriteereitä. Tutkimuksen mukaan (Jarner & Pajunen 2012, 50) toimittajat hyödyntävät tiedotteita, jos niillä on uutuusarvoa ja jos ne sisältävät ajankohtaisen ja mielenkiintoisen uutisen.

Uutisoimatta jääneistä tiedotteista kolme oli puhetiedotteita (tiedotteet 1, 2, 14). Tällöin suurin osa tiedoista on tullut ilmi jo aiemmissa raporteissa tai tiedotteissa. Asiat eivät olleet tarpeeksi **tuoreita**, eikä tiedotteissa kerrottu **odottamattomista** asioista. Tiedotteella ei näin ollen ole paljoa uutisarvoa tai tarjota mitään uutta. Enimmäkseen tiedotteissa ei puhuttu esimerkiksi tietyistä paikkakunnista, joten tapahtumat eivät olleet **läheisiä**. Poikkeuksena liputustiedote (tiedote 11), jossa läheisyys on tällä kertaa negatiivinen asia, sillä se liittyy vain Helsinkiin ja Espooseen eikä ylitä esimerkiksi Helsingin Sanomien uutiskyn-

nystä. Liputtaminen voi lähinnä ihmetyttää kansalaisia, jos he näkevät liput saloissa, mutta ei asia uutisoinnin arvoinen ole ennen kuin se herättää ihmetystä.

Toisinaan tiedotteista puuttui **selkeys** ja **relevanssi**. Esimerkiksi kun puhutaan sääntelyn selkeyttämisestä (tiedote 10) tai räjähteiden lähtöaineista (tiedote 8), jotka eivät kosketa laajasti yleisöä. **Eliittihenkilönä** tiedotteissa (tiedotteet 2, 7, 14) toimi Päivi Räsänen. Pelkkä eliitin mukana olo ei riitä uutisointiin ainakaan Räsäsen kohdalla. Julkaisemattomissa tiedotteissa ei ollut tarpeeksi **faktisuutta** eli selkeitä faktatietoja rahasummien, nimien ja määrien muodossa

Monessa tiedotteessa kerrottiin joko asian käsittelystä tai erilaisista esityksistä ja asetuksista. Kyseessä eivät olleet lopulliset päätökset, joten aiheista ehtii uutisoida sittenkin, kun asia on lopullinen. Tietysti toisinaan aiheita seurataan alusta lähtien, mutta silloin asian täytyy olla merkittävä ja suurta yleisöä koskeva.

Tiedotteen rakenne voi olla huono. Esimerkiksi otsikko *Kansliapäällikkö Nerg: Ihmiskauden vastaisessa työssä kansainvälinen yhteistyö olennaista* (tiedote 1) ei kerro uutta uutista. Lisäksi kyseisen tiedotteen ingressi ei ole kovin informatiivinen, tiedote voi siis sen perusteella päätyä roskakoriin.

Osa tiedotteista julkaistiin huonoon ajankohtaan eli loppuviikosta ja selkeästi iltapäivän puolella. Tiedote *Sisäministeri Räsänen: Rajavartiolaitoksesta kehittynyt kansainvälisesti tunnustettu rajaturvallisuusosaaja* (tiedote 2) jäi uutisoimatta. Rajavartiolaitoksesta kyllä uutisoitiin muutamassa mediassa, mutta ennakkoon joko edellisenä päivänä tai heti aamulla, kun uutisessa puffattiin juhlatilaisuuksia. Kyseinen tiedote olisikin kannattanut lähettää jo edellisenä päivänä, jolloin se olisi ehtinyt ennakkouutisointiin mukaan.

5 Johtopäätökset

Sisäministeriön tiedotteet menivät kohtalaisesti läpi mediassa. Seitsemän tiedotetta ylitti uutiskynnyksen vähintään yhdessä tutkituista medioista. Läpimenoprosentiksi tulee siis 44. Verrattuna muihin alan tutkimuksiin prosentti on kohtuullinen. Aallon tutkimuksen mukaan Tampereen kaupungin tiedotteiden läpimenoprosentti oli 74. Ijäksen (2010, 52) opinnäytetyössä Jyväskylän kaupungin nuorisopalvelujen tiedotteiden läpimenoprosentti Keski-suomalaisessa oli 68. Ijäksen (2010, 34) tutkimusaika oli neljä kuukautta ja sinä aikana tiedotteita lähetettiin 34 kappaletta. Aallon tutkimusaika oli viisi viikkoa ja sinä aikana Tampereen kaupunki lähetti 99 tiedotetta. (Aalto 2005, 61.) Tämän työn tutkimusaika vastaavasti oli neljä viikkoa, jonka aikana lähetettiin 16 tiedotetta.

Aallon ja Ijäksen tutkimuksissa on seurattu paikallisia medioita. Näitä tutkimuksia ei voi siten verrata suoraan tähän tutkimukseen, sillä tässä tutkimuksessa levikkialue on ollut suurempi ja osittain valtakunnallinen. Lisäksi tähän tutkimukseen on valittu mukaan vain uutiset ei esimerkiksi mielipidekirjoituksia, kuten muissa tutkimuksissa.

Läpimenoprosentti ei tietenkään kerro kaikkea, sillä toisinaan tarkoituksena voi olla vain toimitusten informointi. Lisäksi sisäministeriötä sitoo laki, jonka mukaan sen on tiedotettava erinäisistä asioista säännöllisesti. Tässä mielessä sisäministeriötä voi pitää luotettavana. ”Vakiintuneet uutislähteet ovat median pelastus” (Nieminen & Pantti 2012, 100).

Silloin kun tiedotteen asia nähtiin uutisoinnin arvoiseksi, keskimäärin viisi mediaa uutisoi aiheesta. Seitsemästä tiedotteesta julkaistiin 34 uutista. Uutisointi keskittyi tiettyihin medioihin, ja osa seuratuista medioista ei uutisoinut seurantajaksolla yhdestäkään tiedotteesta. Maakuntamediat uutisoivat, jos aihe koski heidän aluettaan. Valtakunnallisista medioista helpoimmin aiheisiin tartuttiin verkkouutisissa. Tv-uutisten päälähetyksiin tiedotteet päättyivät harvinkin. Sisäministeriön tiedotteet olivat enimmäkseen valtakunnallisia liittyen erilaisiin päätöksiin ja lakeihin eikä niinkään tiettyihin paikkakuntiin tai alueisiin. Ennenminkin tiedotteiden asiat eivät olleet tarpeeksi kiinnostavia, kun taistellaan paikasta tv-uutisten rajallisessa lähetyksessä.

Yllättävää oli, että kategorioiden mukaan uutisointia herättivät eniten pelastustoimen asiat. Ennakkoon olisin veikannut, että poliisiosaston aiheet kiinnostavat eniten, sillä medioissa uutisoidaan paljon poliisiaiheista. Lisäksi sisäministeriö panostaa poliisitoimeen eniten katsottuna budjetti- ja henkilömäärää. Useimmiten poliisiuutisissa kyse on kuitenkin erilaisista rikoksista, kuten ylinopeuksista ja ryöstöistä. Etukäteen minulla ei tietenkään ollut tietoa, millaisista asioista sisäministeriö tulee tiedottamaan tutkimusaikana.

Kaikki seurantajakson aikana julkaistut tiedotteet olivat suunniteltuja tiedotteita. Niissä kerrottiin joko tehdyistä päätöksistä, esityksistä tai tapahtumissa, joissa ministeri on ollut. Seuranta-aikana ei ilmennyt kriisejä tai tullut esille muitakaan päivänpolttavia aiheita, joihin esimerkiksi ministerin olisi täytynyt ottaa kantaa tiedotteen muodossa. Tällä tutkimuksella sain selvitettyä sisäministeriön tavallisen tiedottamisen onnistumista.

Se, miten samanlaisina uutiset julkaistiin kuin itse tiedotteet, vaihteli aika paljon. Viidesosa uutisista oli kopioitu kokonaan tiedotteesta. Myös Juntusen (2011, 22) tutkimuksessa reilu viidesosa aineiston uutisista oli tehty kokonaan tai enimmäkseen tiedotteista. Tässä tutkimuksessa pikku- ja kakkosjutuissa oli käytetty eniten tiedotetta. Tämänkaltaiset jutut ilmestyivät useammin sanomalehdessä kuin verkkosivuilla. Uutisista noin 40 prosenttiin ei ollut kopioitu lainkaan tiedotteen sisältöä. Näistä kymmenen kappaletta oli pääjuttuja. Eniten tällaisia pääjuttuja ilmestyi verkkosivuilla ja sen jälkeen saman verran tv-uutisissa ja sanomalehdissä.

Tiedotteita oli muokattu toimituksissa. Useimmiten lauseenvastikkeita oli vaihdettu pää- ja sivulauseiksi. Passiivin paikalle oli etsitty aktiivinen tekijä. Vaikeita virkakielisiä ilmauksia, kuten esimerkiksi asetuksia ja esityksiä oli muokattu ymmärrettävämmälle arkikielelle. Pitkiä virkkeitä oli lyhennetty ja pätkitty. Jonkin verran sanoja oli vaihdettu kuvaavimmiksi.

Suurimpaan osaan uutisjutuista tiedotetta oli taustoitettu ja mukana oli haastateltavia. Kahdessa uutisessa oli haasteltu tiedotteissa mainittuja lisätiedon antajia. Sisäministeriön kannalta haastattelut ja taustoitukset ovat parempi asia, sillä silloin uutiset ovat merkimmäärältään suurempia ja ministeriö saa paremmin näkyvyyttä medioissa. Juttujen näkökulmat pysyivät enimmäkseen samanlaisina kuin tiedotteessa, joten uutisten tuoma julkisuus oli hyvää.

Seuratuista medioista seitsemän ei uutisoinut yhdestäkään tiedotteesta. Tv-uutisissa näkyvyys oli vähäisintä. Osittain uutisoimattomuutta selittää joidenkin tiedotteiden alueellisuus, muttei sekään ole syy, miksei yhtään uutista kirjoitettu.

5.1 Tutkimuksen arviointi

Mielestäni aineistoni näytemäärä on riittävä, sillä tutkimusaikana julkaistiin erityyppisiä tiedotteita. Jokaisesta ennakkoon määritellystä kategoriasta tuli tiedote ja lisäksi joukossa oli niin puhe-, ennakko- kuin asiatiedotteita. Tutkimusaikana eli neljässä viikossa julkaistiin 16 tiedotetta. Tammikuussa 2014 on julkaistu 15 tiedotetta, helmikuussa 13 ja toukokuus-

sa 15. Neljän viikon tutkimusaikana on siis julkaistu normaaliin tahtiin tiedotteita. Tästä syystä näytemääräni on tarpeeksi suuri. Koska näytemäärä on riittävä, olen voinut tehdä yleistyksiä tulosten suhteen. Tutkimus on myös uskottava, koska aineistomäärä on vertailukelpoinen.

Mielestäni käyttämäni tutkimusmenetelmät ovat olleet sopivat tähän tutkimukseen. Määrällisellä sisällönanalyysillä olen saanut luokiteltua ja analysoitua aineiston käyttötarkoitukseen sopivaksi. Vastaavasti näytenäkökulma soveltui hyvin tiedotteiden ja uutisten vertailuun ja analysointiin. Näytenäkökulmasta katsottuna tutkimustulokseni ovat tosia, koska olen käyttänyt analyysissä vain aineistoon kuuluvia tietoja. Samat päätelmät ovat muiden tehtävissä.

Olen kerännyt aineiston samalla tavalla. Seurasin neljän viikon aikana rajaamieni medioiden uutisointia vuorokauden ympäri. Kävin läpi kaikki julkaistut sanomalehdet, verkkouutiset ja katsoin rajaamani tv-uutisten lähetykset. Tutkimusaineistossa ei siis ole puutteita. Aineistonkeruuvaiheessa toimin samalla johdonmukaisella tavalla päivästä riippumatta. Tein lähdemateriaalissa esiin tulleista asioista listan, johon kokosin esimerkiksi käyttämäni uutiskriteerit, virkakielen piirteitä ja hyvän tiedotteen ominaisuuksia. Käytin tätä listaa, jotta pystyin analysoimaan jokaisen tiedotteen ja uutisen samalla tavalla. Lisäksi koostin oman luokittelujärjestelmän, jolla luokittelin uutiset ja tiedotteet, jotta sain järjestettyä aineiston ja käsiteltyä sitä helpommin. Olen tehnyt tutkimuksen perusteellisesti sekä perustellut ja havainnollistanut tulkintojani mahdollisimman hyvin esimerkkien avulla. Lisäksi olen pyrkinyt tekemään tutkimukseni mahdollisimman läpinäkyvästi. Näiden tietojen valossa tutkimustuloksiani voi pitää luotettavina.

5.2 Kehitysehdotukset

Kysymys kuuluukin, onko tiedotteita tarvetta muokata, jotta ne ylittäisivät uutiskynnyksen yhä useammin? Ja miten tiedotteita pitäisi muokata? Joidenkin tiedotteiden rakennetta – varsinkin otsikkoa ja ingressiä – voisi terävöittää. Toimittajat olivat muokanneet tiedotteiden kieltä jonkin verran. Muokkaustulosten perusteella ehdotan, että lauseenvastikkeiden, passiivin ja pitkien virkkeiden käyttöä yritetään kitkeä pois tiedotteista. Lisäksi vaikeille ilmaisuille ja sanoille voisi yrittää miettiä ymmärrettävämpiä muotoja tai ainakin selittää termejä auki. On tietysti pohdittava, voiko ministeriö käyttää journalistista kieltä. Asiat on ilman muuta esitettävä täsmällisesti. Mielestäni kieltä voi selkeyttää, mutta tietysti vain sen verran, etteivät asiasisällöt muutu, kun tekstiä yksinkertaistetaan.

Mielestäni joidenkin tiedotteiden kohdalla sisäministeriöllä on parantamista uutisarvossa. Tutkimuksestani nähdään, millaiset tiedotteet medioita kiinnostavat ja millaiset jätetään noteeraamatta. Osa tiedotteista ei tuonut oikeasti mitään uutisoimisenarvoista uutta asiaa esille. Laki tietysti velvoittaa tiedottamaan asioista ja varsinkin lakiasioiden ja hankkeiden etenemisestä. Kenties osan tästä tiedottamisesta voisi hoitaa verkkouutisilla, koska näyttää siltä, etteivät mediat uutisoi näistä. Tällöin toimitusten postilaatikot eivät täytyisi sisäministeriön tiedotteista. Pahimmassa tapauksessa jatkuva pommittaminen ei-uutisoitavilla tiedotteilla voi johtaa blokkaukseen eikä mielenkiintoinen tiedote mene tarvittaessa enää perille.

Tiedotteen lähetysaikaan kannattaa kiinnittää erityisesti huomiota. Tätä tukee sekä lähdemateriaali että tutkimustulokset. Ne sisäministeriön tiedotteet, joista uutisoitiin, julkaistiin pääosin maanantaina. Vastaavasti tiedotteet, jotka jäivät noteeraamatta, julkaistiin loppuviikosta. Koska sisäministeriön viestintäyksikössä noudatetaan virka-aikaa, tiedotteen lähetyksellonajalla ei ole niin väliä. Tutkimustulosten perusteella merkitystä on enemmän viikonpäivällä.

Tuloksista käy ilmi mediat, jotka eivät ole tehneet yhtään uutista lähetetyistä tiedotteista. Voi miettiä, haluaako tiedottamista kohdentaa näihin medioihin vai niihin, jotka jo uutisoivat.

5.3 Jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyötä tehdessä mieleeni on tullut muutamia aiheita, joista voisi tehdä tutkimuksia sisäministeriölle. Tässä työssäni seurattiin vain tiedotteisiin pohjautuneita uutisia. Näiden uutisten lisäksi voisi tutkia kaikkea sisäministeriöön liittyvää uutisointia ja luokitella uutiset sitten sen perusteella, mistä ne ovat saaneet alkunsa. Samalla voisi tutkia, millainen ministeriön julkisuuskuva on. Rajaamalla medioita ja kerättäviä uutisia eri tavalla, voisi selvittää, onko ministeriö esillä enemmän jossain tietyissä maakunnissa. Tai sitten voisi tutkia, ovatko tietyt mediat kiinnostuneet vain tietyn aihepiirin jutuista, kuten vaikka vain poliisiasioista.

Tutkimuksen voisi keskittää vain sosiaaliseen mediaan ja seurata, millaisena sisäministeriö siellä nähdään. Samalla voisi tutkia myös ministeriön omaa toimintaa sosiaalisissa medioissa. Yksi tutkittava aihe on myös tiedotustilaisuuksien ja muiden infojen vaikutus uutisointiin. Tekemässäni tutkimuksessa oli havaittavissa, että tiedotteista 12 ja 13 uutisointiin saattoi vaikuttaa Rovaniemellä järjestetty tilaisuus, jossa tiedotteiden aiheita käsiteltiin.

6 Pohdinta

Journalismin opintojen, työkokemuksen ja media-alan työtilanteen muututtua olen kiinnostunut entistä enemmän viestintäpuolesta ja tiedottamisesta. Sen takia hakeuduinkin työharjoitteluun sisäministeriön viestintäyksikköön syksyksi 2013. Harjoittelun aikana päätin, että teen opinnäytetyöni toimeksiantona sisäministeriölle. Harjoittelun päätyttyä ehdotin viestintäyksikölle muutamia aiheita, joista he valitsivat tiedotteiden läpimenon tutkimisen.

Ehdotin aihetta, koska harjoittelun aikana huomasin, kuinka paljon tiedotteet työllistävät tiedottajia ja rytmittävät varsinkin mediatiimin arkea. Seurasin harjoittelun aikana jonkin verran mediaseurantaohjelmasta sisäministeriötä koskevaa uutisointia ja panin merkille, ettei kaikista tiedotteista läheskään aina uutisoitu. Siksi halusinkin selvittää, kuinka paljon eri mediat hyödyntävät sisäministeriön tiedotteita ja, onko tiedotteiden laatimiseen käytetty aika vaivanarvoista.

Aloitin opinnäytetyöprojektin talvella 2014. Seurattavat mediat päätimme yhdessä toimeksiantajan kanssa. Mielestäni raja on onnistunut, sillä siinä on kattavasti medioita ympäri Suomea. Aineistomäärän kannalta erilainen raja olisi saattanut tuoda enemmän analysoitavaa. Huomasin lehtiä ja verkkosivuja selaillessani, että muutamat rajauksen ulkopuolelle jätetyt mediat uutisoivat jopa niistä tiedotteista, joista tutkimukseen valitut mediat eivät uutisoineet. Lisäksi tutkimuksen sanomalehdissä ei ollut uutisointia, mutta lehden verkkosivuilla saattoikin olla, mutta näitä verkkosivuja ei ollut rajattu tutkimukseen mukaan. Toisaalta seurattavien medioiden määrän kasvattaminen olisi tuonut valtavasti lisätyötä varsinkin seurantavaiheessa. Sitä paitsi toisinaan on arpapeliä, mikä media uutisoi, mistäkin aiheesta.

Oletin etukäteen, että tiedotteista uutisoidaan enemmän. Alun perin seuranta-ajaksi oli määritelty yksi viikko. Jouduin pidentämään seuranta-aikaa neljään viikkoon, jotta sain tarpeeksi uutisia analysoitavaksi. Rajauksissa päätin siis seurata vain uutisia, jotka pohjautuvat jollain tapaa lähetettyihin tiedotteisiin. Hyväksyin aineistoon vain uutisjutut, en siis esimerkiksi pääkirjoituksia tai yleisönosastokirjoituksia. Aineistomäärä olisi ollut todennäköisesti muutaman kappaleen laajempi, jos olisin laskenut mukaan muutkin jutut kuin uutiset.

En tiennyt etukäteen yhtään, kuinka paljon tiedotteisiin liittyvästä uutisoinnista on tehty tutkimuksia. Yllätyin, kun löysin useita graduja ja opinnäytetöitä. Valitsin näistä muutamia lähteiksi tähän tutkimukseen. Tiedottamista koskevaa kirjallisuutta oli saatavilla hyvin. Luin alan kirjallisuutta journalismista ja markkinoinnista.

Mietin aluksi, pitäisikö minun haastatella jotakuta tähän tutkimukseen. Ilmeisin valinta olisi ollut toimittajahaastattelut ja ne toimituksen henkilöt, jotka vastaavat toimitukseen saapuvien sähköpostien kohtalosta. Haastattelujen sijaan päätin hyödyntää lähteenä muiden aiheeseen liittyviä tutkimuksia, joissa oli haastateltu toimittajia.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten hyvin sisäministeriön tiedotteista uutisoidaan. Mielestäni tämä tavoite täyttyi hyvin, sillä sain siihen kattavan vastauksen. Toisena tavoitteena oli vertailla uutisia ja tiedotteita keskenään ja selvittää, kuinka paljon ministeriön tiedotteita hyödynnetään. Tähän kysymykseen vastaamiseen tarvitaan jo analysointitaitoja eikä pelkkää tilastointia, kuten määrien selvittämisessä. Mielestäni onnistuin analysoimaan ja vertailemaan sisältöjä ainakin sen verran hyvin, että tiedotteiden hyödyntämisen asteesta saa jonkinlaisen kuvan.

Uskon, että tästä opinnäytetyöstä on sisäministeriön viestintäyksikölle hyötyä niin tiedotettavien asioiden suunnittelussa, tiedotteen teossa kuin lähettämisessäkin. Tämä työ antaa sisäministeriölle lisäksi tietoa siitä, mitkä mediat kirjoittavat ministeriön tiedottamista asioista ja mitkä eivät. Niinpä tiedottamista voi kohdentaa tiettyihin medioihin.

Olen oppinut opinnäytetyön tekemisen aikana paljon tutkimustyöstä. Ja jopa siinä määrin, että olen innostunut tutkijan työstä. Jo pidemmän aikaa olen ollut kiinnostunut viestintätöistä enemmän kuin toimittajan töistä. Olen oppinut projektin aikana lisää tiedottamisesta ja saanut eväitä hyvään tiedottamiseen. Lisäksi olen oppinut käsittelemään tiedotteita ja ymmärtämään paremmin tiedotteiden tarkoituksen. Tästä on hyötyä toimittajan töissä. Kykyäni tarttua olennaiseen on parantunut tutkimusta tehdessä. Osaan entistä helpommin sivuuttaa epäoleelliset seikat ja keskittyä juuri tämän työn kannalta tärkeisiin asioihin.

Ajallisesti opinnäytetyöprojektiin on kulunut noin vuosi, mutten ole työskennellyt projektin parissa koko aikaa. Haastavinta projektissa on ollut ajankäyttö. Tavoitteeni olivat työn aloitusvaiheessa paljon matalammalla kuin nyt työn loppumetreillä. Kunnianhimon nousu puolestaan on automaattisesti tarkoittanut panostamista entistä enemmän työhön ja lisännyt työtunteja. Toimittajana työskentelystä on ollut hyötyä tutkimuksen teossa. Varsinkin tiedotteiden analysoimisessa oli eduksi se, että on käsitellyt tiedotteita toimituksessa ja tietää, millaista kieltä uutisissa käytetään. Uskon, että työharjoittelustani sisäministeriön viestintäyksikössä oli vain hyötyä tutkimukseen. Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen opinnäytetyöhöni – niin tuloksiin kuin toteutukseen.

Lähteet

Aalto, S. 2005. Tiedotteet jutun juurina. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Luettavissa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/92911/gradu00682.pdf?sequence=1>. Luettu: 17.11.2014.

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. uudistettu painos. Osuuskunta Vastapaino. Tampere.

Anttila, P. 1998. Tutkimisen taito ja tiedonhankinta. Metodix-verkkoympäristö. Luettavissa: http://www.metodix.com/fi/sisallys/01_menetelmat/01_tutkimusprosessi/02_tutkimisen_taito_ja_tiedon_hankinta/09_tutkimusmenetelmat/30_sisallanalyysi. Luettu 15.11.2014.

Forssell, J., Laurila, E. 2007. Mediasuhteet. Myytit, todellisuus ja parhaat käytännöt. WSOY. Juva.

Huovila, T. 1990. Uutiskynnys ylittyy. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Ijäs, T. 2010. Kunnallisen nuorisotyön mediajulkisuus. Jyväskylän kaupungin nuorisopalvelut sanomalehti Keskisuomalaisessa. Amk-opinnäytetyö. Jyväskylän ylempi ammattikorkeakoulu. Luettavissa: www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15127/Ijas_Tuija.pdf?sequence=1. Luettu: 19.11.2014.

Jarner, K., Pajunen, P. 2012. Polhem PR:n lehdistötiedotteiden kehittäminen. Amk-opinnäytetyö. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Helsinki.

Juholin, E. 2009. Communicare! Viestintä strategiasta käytäntöön. 5. uudistettu painos. WSOY. Porvoo.

Juholin, E. 2013. Communicare! Kasva viestinnän ammattilaiseksi. Kopijyvä.

Juntunen, L. 2011. Leikkaa-liimaa-journalismia? Tutkimus uutismedian lähdekäytännöistä. Tutkimusraportti. Unigrafia. Helsinki. Luettavissa: http://www.helsinki.fi/crc/Julkaisut/leikkaaliimaa_raportti.pdf. Luettu: 16.11.2014.

Koskinen, I., Alasuutari, P. & Peltonen, T. 2005. Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Kunelius, R. 2003. Viestinnän vallassa. Johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin. 5. uudistettu painos. WSOY. Porvoo.

Kuutti, H. 2012. Mediasanasto. Bookwell Oy. Jyväskylä.

Leivonniemi, I-K. 2010. Lehdistö tiedotteella uutiseksi. Amk-opinnäytetyö. Vaasan ammattikorkeakoulu. Luettavissa:

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15176/Leivonniemi_Ida.pdf?sequence=1.

Luettu: 16.11.2014.

Levola, J. 2012. Viestintätoimisto Deski Oy. Viestinnän ABC, osa 1: Koska kannattaa tiedottaa? Luettavissa: [http://www.mynewsdesk.com/fi/viestintaetoimisto-deski-](http://www.mynewsdesk.com/fi/viestintaetoimisto-deski-oy/blog_posts/viestinnaen-abc-osa-1-koska-kannattaa-tiedottaa-22394)

[oy/blog_posts/viestinnaen-abc-osa-1-koska-kannattaa-tiedottaa-22394](http://www.mynewsdesk.com/fi/viestintaetoimisto-deski-oy/blog_posts/viestinnaen-abc-osa-1-koska-kannattaa-tiedottaa-22394). Luettu:

16.11.2014.

Muukkonen, H. 2014. Mainonta & Markkinointi. Hyvä tiedote on törkeän tehokas mainos.

Luettavissa:

<http://www.marmai.fi/blogit/toimitukselta/hyva+tiedote+on+torkean+tehokas+mainos/a222>

5314. Luettu: 14.11.2014.

Nieminen, H. & Pantti, M. 2012. Media markkinoilla. Johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen. 3. uudistettu painos. Osuuskunta Vastapaino. Tampere.

Pekonen, J-P. 2010. Sipoon ryöstö vai Helsingin voitto? Uusisointi korkeimman hallinto-oikeuden Lounais-Sipoo -päätöksestä. Amk-opinnäytetyö. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Helsinki.

Sisäasiainministeriö 2011. Sisäasiainministeriön viestintäkäytännöt ja -linjaukset. Sisäasiainministeriön julkaisut 15/2011. Sisäasiainministeriö. Helsinki.

Sisäministeriö 2014. Ministeri Räsäsen Jordanian matka peruuntunut. Luettavissa:

[http://www.intermin.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/maahanmuutto/1/0/ministeri_rasasen_jordani](http://www.intermin.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/maahanmuutto/1/0/ministeri_rasasen_jordanian_matka_peruuntunut_52462)

[an_matka_peruuntunut_52462](http://www.intermin.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/maahanmuutto/1/0/ministeri_rasasen_jordanian_matka_peruuntunut_52462). Luettu: 26.3.2014.

Valtioneuvoston kanslia 2000. Tiedotusvälineiden kokemuksia valtionhallinnon tiedotuksesta. Valtioneuvoston kanslian raportteja 2000/5. Valtioneuvoston kanslia. Luettavissa: http://valtioneuvosto.fi/tiedostot/julkinen/pdf/Raportteja-sarja/5_Tiedotusvaelineiden_kokemuksia_valtionhallinnon_tiedotuksesta/132232.pdf. Luettu: 15.11.2014.

Valtioneuvoston kanslia 2001. Informoi, neuvo, keskustele ja osallistuu. Valtionhallinnan viestintä 2000-luvulla. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 2001/5. Valtioneuvoston kanslia. Luettavissa: <http://vnk.fi/julkaisukansio/2001/j05-valtionhallinnon-viestinta-2000-luvulla/pdf/134427.pdf>. Luettu: 15.11.2014.

Valtioneuvoston kanslia 2010. Valtionhallinnan viestintäsuositus. Valtioneuvoston kanslian määräykset, ohjeet ja suositukset 2/2010. Valtioneuvoston kanslia. Helsinki. Luettavissa: <http://www.finlex.fi/data/normit/36238-viestintasuositus.pdf>. Luettu: 15.11.2014.

Viestintätoimisto Deski Oy 2014. Onko lehdistötiedotteiden aika jo ohi? Luettavissa: http://www.mynewsdesk.com/fi/mynewsdesk/blog_posts/onko-lehdistotiedotteiden-aika-jo-ohi-30538. Luettu: 16.11.2014.

Väliverronen, E. 1999. Mediatekstistä tulkintaan. Teoksessa Kantola, A, Moring, I & Väliverronen, E. (toim.). Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan, s. 13–39. Tammer-Paino Oy. Tampere.

Wiio, O. 1998. Johdatus viestintään. 6.–8. painos. WSOY. Porvoo.

Liitteet

Liite 1: Sisäministeriön lähettämät tiedotteet

Tiedote 1: 19.3.2014 klo 10:41 Kansliapäällikkö Nerg: Ihmiskaupan vastaisessa työssä kansainvälinen yhteistyö olennaista

Tiedote 2: 21.3.2014 klo 15:06 Sisäministeri Räsänen: Rajavartiolaitoksesta kehittynyt kansainvälisesti tunnustettu rajaturvallisuusosaaja

Tiedote 3: 24.3.2014 klo 8:52 Poliisi tarvitsee matkustajarekistereiden tietoja rikosten estämiseen ja selvittämiseen

Tiedote 4: 24.3.2014 klo 11:04 Pysäköintivirhemaksut nousevat yhdeksässä kunnassa

Tiedote 5: 24.3.2014 klo 12:54 Sisäministeri Räsänen syyrialaispakolaisten valintamatkalle Jordaniaan

Tiedote 6: 26.3.2014 klo 13:32 Pelastustoimen uudistus toteutetaan nykyisellä aluejaolla

Tiedote 7: 3.4.2014 klo 12:19 Ministeriryhmä päätti parannustoimista koskien tiedonvaihtoa ja perhesurmien estämistä

Tiedote 8: 3.4.2014 klo 13:42 Räjähteiden lähtöaineiden hankkimiseen tarvitaan jatkossa lupa

Tiedote 9: 3.4.2014 klo 13:49 Lakimuutoksilla parannetaan aseturvallisuutta ja edistetään ampumaharrastuksen turvallisuutta

Tiedote 10: 3.4.2014 13:56 Yksityisiä turvallisuuspalveluja koskevaa sääntelyä selkeytetään

Tiedote 11: 4.4.2014 klo 9:45 Helsingissä ja Espoossa liputetaan Sveitsin liittopresidentin vieraillessa 7.–8.4.

Tiedote 12: 7.4.2014 klo 10 Harva-alueilla tarvitaan yhteistyötä viranomaisten ja vapaaehtoisten välillä

Tiedote 13: 7.4.2014 klo 10:04 Ministeri Räsänen: Viranomaisilla tulisi olla yhteinen suunnitelma harvaan asuttujen alueiden palveluiden turvaamisesta

Tiedote 14: 10.4.2014 klo 10:05 Ministeri Räsänen: Laaja-alaista vuoropuhelua jatkettava rahankeräyslain tulevaisuudesta

Tiedote 15: 10.4.2014 klo 13:47 Hoitolaitosten poistumisturvallisuusselvityksillä varaudutaan vaaratilanteisiin

Tiedote 16: 11.4.2014 klo 14:53 Ministeri Räsänen: Suuronnettomuuksiin varautumista pitää suunnitella ja harjoitella

Liite 2: Uutisoidut tiedotteet

Tiedote 4: 24.3.2014 klo 11:04 Pysäköintivirhemaksut nousevat yhdeksässä kunnassa

Tiedote 5: 24.3.2014 klo 12:54 Sisäministeri Räsänen syyrialaispakolaisten valintamatkalle Jordaniaan

Tiedote 6: 26.3.2014 klo 13:32 Pelastustoimen uudistus toteutetaan nykyisellä aluejaolla

Tiedote 9: 3.4.2014 klo 13:49 Lakimuutoksilla parannetaan aseturvallisuutta ja edistetään ampumaharrastuksen turvallisuutta

Tiedote 12: 7.4.2014 klo 10 Harva-alueilla tarvitaan yhteistyötä viranomaisten ja vapaaehtoisten välillä

Tiedote 13: 7.4.2014 klo 10:04 Ministeri Räsänen: Viranomaisilla tulisi olla yhteinen suunnitelma harvaan asuttujen alueiden palveluiden turvaamisesta

Tiedote 16: 11.4.2014 klo 14:53 Ministeri Räsänen: Suuronnettomuuksiin varautumista pitää suunnitella ja harjoitella

Liite 3: Mediassa julkaistut uutiset

Pysäköintivirheen hinta nousee Rovaniemellä (yle.fi 24.3.2014 klo 11:38)

Parkkisakko nousee monessa kunnassa (mtv.fi 24.3.2014 klo 11:49)

Pysäköintivirhemaksun korottamiselle ei ollut Lappeenrannassa riittäviä perusteita (yle.fi 24.3.2014 klo 16:17)

Parkkisakko nousee myös Rovaniemellä (Lapin Kansa 25.3.2014)

Pysäköintivirhemaksu nousee 10 eurolla (Savon Sanomat 25.3.2014)

Pelastustoimen aluejaon muutoshanke peruttiin – kunnat vastustivat (yle.fi 26.3.2014 klo 14:03 / 16:28)

Räddningsområdena förblir 22 stycken (svenska.yle.fi 26.3.2014 klo 14:37 / 14:51)

22 räddningsområden också i framtiden (Yle Fem 26.3.2014 klo 19:30)

Pelastustoimeen perustetaan enintään 11 tilannekeskusta (Aamulehti 27.3.2014)

Pelastustoimeen perustetaan enintään 11 tilannekeskusta (Hämeen Sanomat 27.3.2014)

Pelastustoimeen perustetaan enintään 11 tilannekeskusta (Ilkka 27.3.2014)

Pelastuslaitoksia ei karsitakaan (Karjalainen 27.3.2014) Etusivulla: Pelastuslaitos jatkaa Pohjois-Karjalassa

Pelastustoimeen enintään 11 tilannekeskusta (Lapin Kansa 27.3.2014)

Pelastuslaitoksia ei yhdistetä isommiksi laitoksiksi (Savon Sanomat 27.3.2014)

Suomeen 500 Syyrian pakolaista (MTV3 27.3.2014 klo 22)

Pelastustoimen aluejaon muutokset peruttiin (Aamuposti 28.3.2014) Etusivulla: Pelastuslaitosten pakkoliitoksista luovuttiin

Suomalaisviranomaiset valitsevat syyrialaispakolaisia Jordaniassa (mtv.fi 28.3.2014 klo 1:21)

"Vi kommer om Finland och Gud så vill" (svenska.yle.fi 28.3.2014 klo 5:38 / 9:14)

MTV Jordaniassa: Suomeen hakevia pakolaisia haastatellaan (mtv.fi 28.3.2014 klo 14:15 / 15:02)

Kaddorien perheen haaveena on saada koti Suomesta (hs.fi 28.3.2014 klo 18:51)

Brandstation i Helsingfors underbemannad var tredje dag (svenska.yle.fi 31.3.2014 6:25)

Syrien flyktingar (Yle Fem 31.3.2014 klo 19:30)

Päivi Räsäsen pakolaismatka peruuntui (Aamuposti 2.4.2014)

Aseiden säilyttämiseen on luvassa tiukennuksia (hs.fi 3.4.2014 klo 17:05)

Vapaapalokuntalaisten värväämiseen huomio harvaan asutuilla seuduilla (yle.fi 7.4.2014 klo 10:22 / 10:24)

Sisäministeriö parantaisi syrjäseutujen turvallisuutta asukkaiden koulutuksella (hs.fi 7.4.2014 klo 10:39)

VPK:t kuihtuvat: Ei ole väkeä (mtv.fi 7.4.2014 klo 15:28 / 18:28)

Viranomaisten ja kylien yhteistyöllä turvallisempaan elämään (yle.fi 7.4.2014 klo 18:37 / 8.4.2014 klo 8:24)

Räsänen puhui harvaan asuttujen seutujen palvelujen turvaamisesta (Aamuposti 8.4.2014)

Luopajärvellä palvelu pelaa, liikennettä saisi rauhoittaa + kainalo: Harvaanasuttujen alueiden VPK:t kuihtuvat väen vähyyteen (Ilkka 8.4.2014)

Monet VPK:t kuihtuvat väen vähyyteen (Kaleva 8.4.2014)

Harvaanasuttujen alueiden VPK:t kuihtuvat väen vähyyteen + kainalo: Poliisi lamautti riehujan 150 kilometrin päästä (Keskisuomalainen 8.4.2014)

Harvaanasuttujen alueiden turvarengas murenee + kainalo: Poliisi lamautti 150 kilometrin päästä (Lapin Kansa 8.4.2014)

Suuronnettomuuden pelastustyöt vaativat harjoittelua + kainalo: Päivi Räsänen: Tärkeintä on löytää yhteistoimintaa heikentävät puutteet (Aamuposti 12.4.2014)